Leto LXXV., št. 27 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, četrtek 4. februarja 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Brezuspešni sovražni napori v Tunisu

Sovražnik je izgubil 21 letal in 18 tankov — Nemški poveljnik poveličuje hrabrost italijanskih čet na ruskih bojiščih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 3. februarja naslednje 984. vojno poročilo:

V odseku zapadne Tripolitanije delovanje izvidnic.

V Tunisu je sovražnik nadaljeval svoje napade, ki jih je podpiral z osredotočenim ognjem in z znatnimi motoriziranimi in oklopnimi silami. Italijanske in nemške čete, ki so prizadele sovražniku hude izgube, med drugim 18 tankov, so trdno držale postojanke.

V borbah v zraku so nemški lovci sestrelili 12 letal; eno je treščilo na tla, zadeto od protiletalske obrambe, nadaljnjih 8 pa je bilo uničenih na nekem letališču.

Pozno snoči so nekatera sovražna letala preletla Cretone, a jih je točno streljanje baterij oviralo. Nobene žrtve, le nekaj škode.

DODATEK K POROČILU ŠT. 984.

Hrabro zadržanje italijanskih edinic, ki so v tolikšni meri sodelovale v poslednjih ostrih borbah na ruskem bojišču, je zbudilo te dni nove manifestacije občudovanja in zadovoljstva pri nemških poveljništvih. Poveljnik divizije »Ravenna« je prejel od generala armadnega zbora Retterja Pica sporočilo navdušene zahvale za nad vse hrabro sodelovanje te naše edinice, ki je bila zvesto pobratena v orožju z nemškimi tovariši. V pohvali in voščilih, ki jih je nemški general, pod čigar poveljništvom se je divizija »Ravenna« borila, izrekel našim junaškim vojakom, poveličuje ponosno zadržanje vseh naših čet, ki so bile zaposlene v veliki obrambni bitki, ki je še vedno v teku na vzhodnem bojišču.

Junaška smrt generala Martinata

Rim, 2. febr. s. Dne 26. januarja je v Rusiji slavno padel v bojih brigadni general Giulio Martinat, junaški lik vojaka, odlikovanega s Savojskim vojaškim redom in petimi kolajnami za hrabrost, ki je bil trikrat ranjen v vojni. Rodil se je leta 1891 v Manigiji. Po odlični vojaški karieri je postal leta 1937 šef glavnega stana železne »Julie«, v septembru nato pa poveljnik 11. planinskega polka. Polkovnik Martinat je v marcu leta 1940 postal šef glavnega stana 16. armadnega zbora, nato pa 4. armadnega zbora. V oktobru leta 1940 je postal šef glavnega stana planinskega armadnega zbora. Enako funkcijo je imel pri poveljništvu 26 armadnega zbora, operirajočem na grško-albanski fronti, kjer je bil odlikovan z Savojskim vojaškim redom in odlikovan z nadaljnjo srebrno kolajno za junaška dejanja v dolini Ostreni. V nasledniem juliju je postal šef glavnega stana 18. armadnega zbora, v marcu leta 1942 pa šef glavnega stana planinskega armadnega zbora v Rusiji. Ostal je pri poveljništvu ter napredoval v generala v novembru leta 1942. Z njegovo smrtjo na bojišču se je junaški general plemenito žrtvoval na čelu svojih čet, katerim je bil vedno zgled odrekanja, vzgona in poguma.

Angloameriško priznanje

Lizbona, 3. febr. s. Poročilo zavezniškega glavnega stana v Severni Afriki pravi: Naš napad na Faid dne 1. februarja ni uspel.

Papežev blagoslov za princeso Beatrico

Brzojavke med Sv. očetom in Prestolonaslednikom

Vatikan, 3. februarja. s. Nj. Kr. Vis. princ Piemontski in Nj. Sv. Pij XII. ter princ Piemontski in državni kardinal Maglione so si izmenjali ob rojstvu princese Beatrice naslednje brzojavke:

»Njegova Svetost Pij XII., Vatikan. — Princesa in jaz se, zahvaljujoč Bogu, dovoljujeva naznaniti Vaši Svetosti srečno rojstvo najine hčerke Beatrice. V globoki sinovski vdanosti Umberto Savojski.«

»Kraljeva Visokost Umberto Savojski, princ Piemontski, Rim. — Radostni ob nadvse srečnem naznanilu smo tudi Mi hvaležni Gospodu Življenja za dar, s katerim je razveselil ponovno Vzvišeno hišo. Ko se veselimo z Vašo Visokostjo in s princeso, pozdravljamo vstop male Beatrice v cerkev Boga z našim očetovskim apostolskim blagoslovom. Pius P. P. XII.«

»Eminenca Državni tajnik sv. stolice, Vatikan. — Nadvse radosten naznanjam, da je moja soproga po volji Boga srečno rodila otroka, ki bo krščen na ime Beatrice. V popolni predanosti bratranec Umberto Savojski.«

»Kr. Visokost Umberto Savojski, princ Piemontski. — Zahvaljujem se Vaši Visokosti za sporočilo ob srečnem dogodku in blagoslavljajoč čestitam srečnim visokim roditeljem ter molim za princeso Beatrico bogastvo najizbranejše milosti. Luigi kardinal Maglione.«

Ob obletnici smrti kvadrumvira M. Bianchia

Podtajnik Stranke v Cosenzi

Cosenza, 3. febr. s. Danes je bila v Belmonte Calabru po navodilu tajnika Stranke in ob navzočnosti podtajnika PNF Carla Scorze svečana služba božja v spomin kvadrumvira Michela Bianchia ob 13. obletnici njegove smrti.

Ceremonije so se udeležili prefekt iz Cosenze, tajnik in zvezni direktorij treh kalabrijskih pokrajin, nacionalni svetnik Gino Mancini, šef tehnične službe PNF, zastopniki oblasti ter politični in vojaški hierarhi s področja. Navzoči so bili vdova in člani kvadrumvira. Ob prihodu v Belmonte so podtajnika stranke pozdravili oddelki GILa, vseučiliških Fašistov in Milice ter množica črnih srajc, ki so znova potrdili vero v zmago, ki prešinja ves kalabrijski narod. Po pregledu organizacij se je Carlo Scorza udeležil službe božje v votivni kapeli, kjer so bili postrojeni s praporom prvega Fašija iz Milana, prapori federacij Fašijev iz Cosenze, Catanzara in Reggia Calabrei.

Po končanem opravilu je podtajnik Stranke položil na sarkofag, v katerem so smrtni ostanki Michelia Bianchia velik lavoljev venec kot poklonitev tajnika in nacionalnega direktorija PNF. Vence in cvetlice so položili še vdova, cosentinska zveza fašijev in ustanove pokrajine.

Podtajnik Stranke je pozval umrlega. Nato je odšel v Liktorski dom, kjer se je poklonil padlim za Revolucijo ob navzočnosti zveznih direktorjev kalabrijske pokrajine ter je predsedoval pričetku zbiranja svetinj Michela Bianchia, za katerega je dal pooblastilo Duce na željo, ki so jo izrazile Črne srajce iz Cosenze. Podtajnik PNF je sklical k raportu tajnike in zvezne direktorje treh kalabrijskih pokrajin, katerim je prinesel pozdrav tajnika. Stranke te jim dal navodila za delo, ki naj ga opravijo v tem izrednem trenutku narodnega življenja, ko mora biti sleherno udejstvovanje in slehernj napor naperjen na dosego zmage. Podtajnik je nato obiskal bolnike v bolnišnici »Principe di Nipoli«, kjer so ženski Fašiji razdelili darila. Consentinski dan podtajnika se je zaključil z gorečo manifestacijo Črnih srajc in skvadristov, ki so dolgo vzklikali Duceju.

Srditi boji v Rusiji

Odbiti napadi sovjetskih čet pri Novorosijsku in ob Ladoškem jezeru — Boji med Donom in Dencem

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 3. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Med Kavkazom in spodnjim Donom so dosegle naše armade v načrtnem nadaljevanju pokretov zapovedane dnevne cilje. Močni napadi sovražnika pri Novorosijsku in mrtilni napadi bolj vzhodno so bili zavrnjeni.

Hudi in menjajoči se obrambni boji na prostoru med Donom in gornjim Doncem se nadaljujejo. Tudi včeraj so podpirali močni oddelki letalstva borbe na kopnem in prizadeli sovražniku velike izgube.

Ob Ladoškem jezeru so se zrušili šibkejši napadi proti nemškim postojankam. Protinapad proti neki višini, ki jo je zavzel sovražnik, je še v teku.

V severni Afriki je bilo na fronti v zapadni Tripolitaniji samo delovanje izvidniških oddelkov.

Močni sovražnikovi napadi v Tunisu so bili razbiti od nemško-italijanskih čet z najtežjimi izgubami za sovražnika, pri čemer je bilo uničenih 18 oklopnih voz.

Angleška letala so napadla preteklo noč zapadno nemško ozemlje. V stanovanjskih okrajih nekaterih krajev je nastala škoda predvsem zaradi požarov. Prebivalstvo je imelo izgube. Sestreljena so bila 3 sovražna letala.

*

Budimpešta, 3. febr. s. Čeprav boljševiki še naprej napadajo z veliko silo, izjavljajo v pooblaščenih madžarskih vojaških krogih, se lahko reče, da sovjetsko poveljstvo ni doseglo cilja, ki si ga je obetalo, to je zloma odpora nemških in zaveznških čet. Sovjeti so vrgli v boj mnogo pehote in številne oklopne oddelke, ki so neprestano napadali in utrpeli izredno hude izgube. Sovjetsko poveljništvo je izpostavilo vojne potrebščine in človeški materjal nezaslišanemu izrabljanju, ki nima primere v prejšnjih bitkah.

Madžarski vojaški krogi podčrtavajo, da je morala nemških in zaveznških čet odlična. Prav zaradi vojne sposobnosti čet in neporušljive vere sovražnik ni dosegel po tolikih krvavih naporih strateških ciljev, ki si jih je obetal. Madžarski vojaški krogi pravijo še, da so se madžarske čete z neukrotljivo hrabrostjo udeležile bitke južno-vzhodno od Voroneža.

VELIK ODMEV DUCEJEVIH IZJAV

Listi zavezniških in prijateljskih držav poudarjajo jasnost in odločnost Ducejeve ugotovitve, da se bo Italija borila do končne zmage

Berlin, 2. febr. s. Glavni nemški dnevniki posvečajo svoje prve strani Ducejevemu govoru ob 20letnici Milice in objavljajo z velikimi črkami in naslovi poročila o manifestaciji. Mussolinijev govor, piše »Völkischer Beobachter«, spada med tiste, ki so najvišji izraz rimskega duha fašističnega gibanja. Dva stavka zaslužita predvsem poseben poudarek. Tisti, s katerim Duce fašistične Italije zatrjuje, da bo zmagal oni, ki bo četrt ure dalje vztrajal kakor sovražnik, in da prinese zmago vedno zadnja bitka. List podčrtava nato Mussolinijevo železno pojmovanje odpora. Ne bomo nikoli odnehali, dokler bomo lahko držali v pesti kako borbeno orožje. Te zadnje besede niso samo odgovor političnega značaja na rooseveltovska širokoustenja, temveč tudi polno prisrčno in svečano priznanje vsem hrabrim borcem Osi, ki so v tej titanski vojni med dvema nasprotnima svetovoma z legendarnimi junaškimi dejanji visoko držala in držijo prapor revolucionarne velčine, za katerega kujejo narodi dobre volje svojo neizbežno veliko bodočnost. Duceje besede so takoj široko odjeknile ne samo v italijanski javnosti, temveč tudi v javnosti prijateljskih in zaveznških držav ter v drugačnem smislu tudi v javnosti nasprotnih držav. Plutoboljševiška kamarila, zaključuje list, ni mogla dobiti bolj primernega in naglega odgovora. Duce je dal zopet razumeti s svojim nedvoumnim in izklesanim govorom, da niti laskanje niti grožnje ne morejo obvladati granitne volje Italije in njenih zaveznikov do dosege končne zmage.

»Börsenzeitung«, glasilo nemških oboroženih sil, je podčrtalo neupogljivo voljo za odpor in veliko duhovno silo, ki kažeta velike koncepte, ki jih je izrazil Duce kot zvest tolmač italijanskega naroda. List posveča pozornost dejstvu, da zahteva vodja fašizma za Italijo sveto pravico do življenjskega prostora v Afriki. Te pravice podčrtava list, ni mogoče odrekati 50 milijonom, ki tvorijo italijanski narod.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« opozarja na besede, s katerimi poveličuje Duce najvišjo žrtev tisočev in tisočev borcev na raznih polih časti in poudarja odločilni prispevek italijanskega orožja in slavne Milice k veliki skupni stvari Osi in trojnega pakta.

Bukarešta, 3. febr. s. List »Viatza« komentira Ducejev govor ob 20letnici fašistične Milice in piše:

Italijanski narod, ki je bil tako preizkušen v zadnjih letih, je zopet izrazil z Ducejevim glasom svojo voljo in znova potrdil neupogljiv sklep, da ne bo popustil in da se bo boril s skrajno energijo v vojni, katero vodi Italija za uvedbo reda in za osvojitev svojih svetih pravic. Izgovorjene v sedanjih okoliščinah, nadaljuje list, ko mora Italija prenašati hude nevšečnosti, kažejo Ducejeve besede neporušljivo voljo do borbe in trdno vero v zmago Italijanov. Pogled nazaj nam kaže žilavost, s katero se je hrabri italijanski narod boril proti sovražniku z namenom uresničiti svoja upravičena stremljenja. Z borbo, ki jo Italija že toliko let junaško bije, si je prisvojila pravico do največjega povračila, ki pripada tistemu, ki je trdno veroval v plemenite cilje sedanje križarske vojne proti krivicam človeštva.

List »Besarabia« poudarja, da je Ducejev govor, kakor vsi govori šefa italijanske vlade, govor politične važnosti nespornega evropskega pomena, ker izraža neupogljivo voljo velikega naroda ter prepričanje velikega državnika, čigar politično in socialno delo se bo obširno proučevalo v bodočih stoletjih. List piše, da je govor trezen in možat ter izraža trdno prepričanje italijanskega naroda v končno zmago.

Madrid, 2. febr. s. Z naslovi »Vrnili se bomo v Libijo in zmagal bo tisti, ki se upira četrt ure dalje« objavljajo listi z velikimi črkami Ducejev govor ob 20letnici Milice. Govor se smatra za dokaz vedre moške mirnosti italijanskega naroda, zopetno potrditev popolne gotovosti zmage in neporušljivo odločitev, zmagati za vsako ceno. Govor je tudi nova manifestacija neporušljive vzajemnosti narodov Osi in trojnega pakta.

Stockholm, 2. febr. s. Listi objavljajo obširno Ducejev govor ob 20letnici Milice. Govor je po svoji obliki in odločnem tonu napravil velik vtis na švedsko javnost. »Dagens Nyheter« piše med drugim, da se Mussolinijev govor ne sme smatrati za retorično kretnjo, temveč za izraz trdne volje Italije voditi vojno do zmagovitega konca. V enakih komentarjih podčrtavajo vsi listi, da pričajo Ducejeve besede o neporušljivi volji po odporu vsega italijanskega naroda.

Nemški list o zaslugah in pomenu Milice

Berlin, 3. febr. s. O manifestacijah ob 20letnici Milice v Italiji, objavlja »Lokal Anzeiger« na prvi strani pod naslovom na treh stolpcih »Milica na vseh frontah« razgovor svojega posebnega dopisnika v Rimu s šefom glavnega stana fašistične Milice generalom Enzom Galbiatijem.

Nemški dopisnik je najprej očrtal zgodovino ustanovitve in razvoja oborožene straže Revolucije s posebnim ozirom na njene naloge in njeno poslanstvo v mirnem času in v vojni. Nato našteva vrsto vprašanj in odgovorov, ki naj bi nemškim čitateljem pojasnila bistvo in opravilo Milice in vseh njenih posebnih oddelkov. Podan je pregled datumov, ko so se legije fašistične Milice udeležile najpomembnejših akcij od vojne v Abesiniji do vojne v Španiji, na Balkanu, v sedanjih operacijah v Afriki in Rusiji z udeležbo hrabrih bataljonov »M« na tem zadnjem operativnem odseku. Dopisnik podčrtava, da so črne srajce navzoče na vseh frontah z raznimi specialnimi odredi, od napadalnih oddelkov do protiletalske obrambe, od mornariškega topništva do planinskih oddelkov in obalne obrambe. List poudarja končno, kako velik krvni delež so dale hrabre čete Milice, ki se lahko ponaša s 75 zlatimi kolajnami na svojih praporih.

Tudi »Völkischer Beobachter« objavlja nad naslovom »Verovati, ubogati, boriti se!« dolg članek s fotografijami fašistične Milice o mnogoterem udejstvovanju Milice v slavnih 20 letih.

*

Misija Stranke na povratku iz Nemčije

Monakovo, 3. februarja. s. Misija PNF, ki je včeraj obiskala Nemški umetniški dom, je v prvih jutranjih urah odpotovala iz Monakova v Italijo. Na kolodvoru so jo pozdravili visoki nemški zastopniki in predstavniki krajevnega fašija.

Rim, 3. febr. s. Ob prihodu delegacije PNF v Rim, so jo pozdravili hijerarhi narodnega direktorija, zastopnik zunanjega ministrstva, nemški poverjenik poslov princ Bismark, šef narodne socialistične stranke v Italiji Erich in številni narodno socialistični tovariši.

Žrtev stalingrajskih junakov ni bila zaman

Nemško vrhovno poveljstvo o nepopisnem junaštvu in dragocenih zaslugah branilcev Stalingrada

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 3. febr. s. Vrhovno poveljništvo vojske je objavilo danes naslednje izredno poročilo:

Stalingrajska bitka je končana. Zvesta do zadnjega diha prisegi na zastavo, je morala 6. armada pod nepremagljivim vodstvom maršala Paulusa popustiti spričo izredne premoči sovražnika in neugodnosti okoliščin.

Njeno usodo delijo ena protiletalska topniška divizija nemškega letalstva, dve rumunski diviziji in en hrvatski polk, ki so v zvestem bratstvu v orožju s tovariši nemške vojske izpolnili do zadnjega svojo dolžnost.

Ni še čas za prikaz razvoja operacij, ki so vodile do te zaključitve. Ena stvar se pa lahko reče že zdaj: žrtev armade ni bila zaman. Kot branik zgodovinskega evropskega poslanstva, je odbijala več tednov napade 6 sovjetskih armad. Popolnoma obkoljena od sovražnika, je zaposljevala več tednov močne sovražne sile v najhujši borbi in prenašajoča najhujše pomanjkanje. Na ta način je dala nemškemu poveljništvu čas in možnost izvesti protiukrepe od katerih izvedbe je zavisela usoda vse vzhodne fronte.

Postavljena pred to nalogo, se je 6. armada končno upirala tudi, ko je s trajanjem obkolitve in nadaljevanjem operacij nemško letalstvo kljub skrajnim naporom ni več moglo zadostno oskrbovati po zračni poti in ko je možnost njegovega učinkovitega posega postala vedno bolj negotova ter končno popolnoma nemogoča.

Dvakrat postavljena zahteva po kapitulaciji s strani sovražnika, je bila ogorčeno odbita.

V senci zastave kljukastega križa, postavljeni na najvišji razvalini, ki je še ostala nad tem, kar je bilo nekoč mesto Salingrad, je potekel posedni boj. Generali, oficirji, podoficirji in vojaki so se borili drug ob drugem do zadnjega naboja. Umrli so, da bi živela Nemčija.

Njih zgled bo ostal svetal do nabolj oddaljenih časov kljub lažni boljševiški propagandi. Divizije 6. armade bodo zopet obnovljene.

Potek bitke

Berlin, 4. febr. s. Major Zizewitz, ki je bil od 20. novembra do 20. januarja zvezni oficir med vrhovnim poveljništvom in v Stalingradu se borečimi rumunskimi in hrvatskimi skupinami in se je kot tak često podajal tja, je obrazložil v raportu zastopnikom inozemskega tiska nekatera osebna mnenja o poteku bitke za Stalingrad. Potem ko se je poklonil neukrotljivi hrabrosti romunskih in hrvatskih čet, ki so se ob strani nemških tovarišev junaško borile do konca, je major Zizewitz govoril o izredno neugodnih terenskih okoliščinah, na katerih je bila mesece in mesece žilava borba. Ko so ogromne množice ljudi in sredstev, ki jih je sovražnik pognal proti nemškim črtam okrog mesta, prisilile branilce, da so se umaknili s svojih postojank, so se znašli branilci na popolnoma odprtem terenu, na goli zaledeneli stepi, brez dreves, brez grmičja in brez hiš. Umikalni pokret sam je bil do skrajnosti težaven zaradi trdovratnih nasprotnih vremenskih okoliščin. Ponudba za predajo s strani sovražnika 9. januarja je bila sporočena vsem nemškim in zaveznškim četam po poveljniku maršalu Paulusu. Odgovor junaških borcev je bil soglasen: Nikoli!

Tragično je bilo tudi stanje oskrbe. Edino sredstvo za stik, odkar je sovražnik sklenil obroč, so bila letala, ki so storila, je poudaril major, nadčloveške čudeže junaštva in drznosi, da bi pomagale obkoljenim četam. Oficirji in vojaki so v popolnem tovarištvu tekmovali v obrambi pred napadi. Sami generali so se često borili na čelu svojih popolnoma odkritih čet in streljali s svojimi puškami ter metali ročne granate ter zadajali sovražniku hude izgube.

Vojaške radijske oddajne postaje, ki so oddajale do torka ponoči vedno bolj kratke vesti z ruševin tovarne za traktorje, so zaključile svoje oddaje s pozdravom Domovini in Führerju.

Legendarno junaštvo branilcev

Berlin, 3. fer. s. Prve izdaje popoldanskih listov so javile z velikimi naslovi, da se skupina nemških, v severnem delu Stalingrada zagrajenih sil pripravlja na poslednjo borbo. S kratkim poročilom, ki so ga objavili vsi listi, je bilo poudarjeno, da so ves dan 1. februarja čete pod poveljništvom generala Streckerja nudile še naprej srdit odpor na sovražne napade in da so boljševiki poslali v področje, za katerega se vrši borba, mnogo svežih čet in baterij vseh kalibrov in da so znatno ojačili obstreljevanje. Poročilo zaključuje, da povsem izgleda, da se bo sprožil zadnji veliki napad. V tolmačenju tega poročila listi poveličujejo odpor, ki ga branilci Stalingrada nudijo še vedno spričo divjih sovražnih napadov in navajajo, da mora nemški narod usmeriti svoje poglede na nje kot na junake epične borbe, ki ima malo primerov v zgodovini. Zadnja borba bo še hujša kakor prejšnje okrog tovaren za traktorje. Ogromnim množicam orožja, ki ga sovražnik usmerja proti nemškim vojakom, ne morejo ti zoperstaviti drugega ko bajonete in svojo neporušljivo volju. Odločeni žrtvovati svoje življenje, tako branilci zadnjega oporišča pri Stalingradu zbirajo vse svoje sile za poslednjo borbo.

Zgled svetovno-zgodovinskega pomena

Berlin, 4. febr. s. Vest o koncu slavne bitke za Stalingrad so sprejeli v Nemčiji, kjer so jo že več dni pričakovali, z občutkom možate bolesti. V vseh vojaških in političnih krogih poveličujejo žrtev nemških in rumunskih divizij ter polka hrvatskih prostovoljcev. Zelo se poudarja dragoceni delež odpora hrabrih branilcev pri nadaljnjem razvoju operacij, zlasti v južnem odseku vzhodne fronte. Zadnje izdaje večernih listov posvečajo svoje komentarje junaški žrtvi vojakov 6. armade in ostalih čet, ko so se nahajale v Stalingradu. Z velikimi naslovi, ki prinašajo večji del stavkov iz izrednega poročila, se omenja, da se to kar so opravili stalingrajski branilci, lahko napiše z zlatimi črkami ne samo v zgodovino nemškega naroda, temveč v svetovno zgodovino kot zgled brezmejne hrabrosti, ki so jo izkazale celotne divizije od poveljnikov do prostakov in ne samo posamezniki.

Španska zahvala stalingrajskim junakom

Madrid, 3. febr. s. Vsi španski listi se klanjajo junaštvu branilcev Stalingrada in poudarjajo, da je bila njih žrtev dana za rešitev Evrope ter izražajo protiboljševiškim bojevnikom vseh narodnosti zahvalno vzajemnost Španije.

Lekcija sovražniku

Berlin, 4. febr. s. V članku, objavljenem v tedniku »Das Reich« pod naslovom »Huda lekcija«, ugotavlja nemški propagandni minister dr. Göbbels, da se je Evropa na podlagi pridobljenih izkustev strnila okrog sil Osi v spoznanju, da za naš kontinent ni druge rešilne poti. Legendarna bitka, ki se je bila za Stalingrad, nadaljuje minister, je najbolj zgovoren simbol, kakšne probleme, ki se skrivajo očem površnih ljudi, vsebuje ta borba za bodočnost našega kontinenta. Možje VI. armade bodo častčeni v zgodovini kot prednje straže Evrope v srditi obrambi proti stepi. Nemški narod doznava njih konec s sožatjem, toda tudi s ponosom.

Stopamo v čas — pravi dalje minister Göbbels —, ki bo od nas zahteval še večjih naporov. Vojna stopa v kritično fazo in mi ne bomo iz nje izšli zmagovalci, če ne bomo zastavili vse naše narodne energije. Položaj nam ne dovoljuje več, da bi proučevali splošno vprašanje vodenja vojne po zelo zamotani birokratični metodi. Danes je treba delati in to naglo in v globočini. Če bi se pojavila vprašanja katerih rešitev po tradicionalnih metodah bi zahtevala preveč časa, bi bilo potrebno poslužiti se celo improvizacije ob najbolj aktivnem sodelovanju naroda. Danes zahteva fronta na glas može in zato je potrebno, da vsakdo zavzame brez odloga svoje mesto.

Delo Pokrajinske delavske zveze

Poročilo odsekov za trgovske nameščence ter za nameščence v kreditnih in zavarovalnih zavodih Visokemu komisarju

V novih prilikah je kazalo, da bo položaj kreditnih in zavarovalnih zavodov, hranilnic in socialnih zavodov, od katerih so odvisni člani odseka industrijskih delavcev, postal izredno težak.

Večji del delavcev te kategorije je bil v opasnosti, da dobi odpoved, zahvaliti pa se je posredovanju Visokega komisarja, razumevanju samih podjetij ter kreditnih in socialnih zavodov, deloma pa tudi našim naporom, da se je povsod posrečilo rešiti delavstvo te kategorije hujših posledic, izhajajoč iz novega stanja.

Skupno je delavcev, zastopanih v našem odseku, 1365.

V soglasju z organizacijskim okvirom zveze so bili ti delavci včlanjeni v štiri sindikate: posojilniški, hranilniški, zavarovalniški in sindikat za socialne zavode.

Naš odsek je imel nalogo, včlaniti tudi nameščence kreditnih zadrug. Ker pa je finančni položaj kreditnih zadrug zelo različen in ker so dotične zadruge raztresene po vsem ozemlju pokrajine, se je naš odsek znašel v tem pogledu pred zelo težko organizacijsko nalogo.

Skupno število delavcev, vpisanih v odsek, je 384

Odsek delavcev posojilnih in zavarovalnih zavodov je sklenil kolektivne pogodbe za delavce kreditnih in zavarovalnih zavodov ter za nameščence treh glavnih hranilnic v Ljubljani. S tem je bil zboljšan gospodarski položaj prizadetih delavcev. Doslej še niso urejeni delovni pogoji zadružnih nameščencev. Delovni odnosi osebja zavodov za socialno skrb so urejeni s primernimi pravilniki.

V l. 1943 bo odsek skušal uresničiti vse ono, kar še ni rešeno v smislu gornjih poročil. Organiziral bo predvsem tudi delavce, odvisne od kreditnih zadrug, jim zboljšal delovne pogoje in poskrbel za podporno akcijo. Posebno skrb bo odsek posvetil koristim nameščencev pri raznih socialnih zavodih.

Vršeč svojo dolžnost, predlagamo Visokemu komisarijatu to poročilo o doslej opravljenem delu našega odseka in ugotavljamo z zadovoljstvom, da naš trud ni bil brez dobrih uspehov. Obenem si dovolim izraziti Visokemu komisarju našo toplo zahvalo za naklonjenost, s katero je pri vsaki priliki podpiral našo kategorijo.

***

V odseku trgovskih nameščencev so zastopani nameščenci trgovskih podjetij, javnih obratov, brivnic, mesarij in pekarij, pomočniki profesijonalnih studijev ter zdravstvenih zavodov, kakor tudi domače služabništvo.

Večji del omenjenih podjetij med vojno ne more razvijati svojega normalnega dela. Zato je razumljivo, da se ta pereči položaj pozna tudi pri naših članih. Število delavcev, zastopanih v našem odseku, pa ne kaže eksistenčne krize. Treba je priznati, da delodajalci naše kategorije v teku vojne ne odpovedujejo svojim nameščencem v oni meri, ki bi bila v skladu z odstotkom zmanjševanja celotnega prometa v trgovskih podjetjih in javnih obratih.

To dejstvo je pripisati dvema razlogoma: na eni strani izhaja to seveda iz čuta vzajemnosti delodajalcev z njihovimi poklicnimi sodelavci, dočim so na drugi strani zakonite določbe, ki se tičejo racioniranja, znatno zvišale kakovost dela ter s tem tudi zahteve samih obratov.

Odsek trgovskih delavcev predstavlja skupno 9058 delavcev, in sicer: trgovine 2660, javni obrati 862, brivci, lasuljarji ter kozmetični obrati 819, domače služabništvo 3442, nameščenci v profesijonalnih studijih 1275.

V lanskem letu je odsek za trgovske delavce ustanovil 5 sindikatov, namreč vse one, ki so bili predvideni v organizacijskem okviru združenja, razen sindikata pomočnikov pri profesijonalnih studijah. Skupno število vpisanih v odsek trgovskih delavcev doseže 299 enot. Odstotek vpisanih se ne zdi zadovoljiv pri kategoriji nameščencev javnih obratov.

Odsek je l. 1942 sklenil nekoliko zelo važnih kolektivnih delovnih pogodb in sicer: kolektivno delovno pogodbo za delavce brivske in lasuljarske stroke 24. VII. 1942-XX, za trgovske pomočnike 27. XI. 1942-XXI in za osebje javnih obratov 22. XII. 1942-XXI.

Kategorija domačega služabništva je še vedno brez kolektivne delovne pogodbe, vendar se njihove delovne prilike zde zadovoljive.

V zaostanku so delovni pogoji pomočnikov v profesijonalnih studijah, katerih gospodarski položaj v zelo mnogih primerih ne dosega niti od daleč tega, kar določa naredba o najnižjih mezdah. Zato se je odsek trgovskih delavcev odločil, da posveti svojo posebno skrb omenjeni kategoriji.

Naš odsek je storil vse mogoče, da olajša položaj delavcem v primerih redukcija osebja. Predvsem je gledal na to, da zaposlujejo večji javni obrati kot službeno osebje v prvi vrsti moške kvalificirane delavce, ki so po večini očetje družin.

Zato predlagamo Vaši Ekscelenci naslednjo prošnjo:

Ugotovljeno je nekoliko primerov, ko so bili javni obrati in trgovine zaprti iz razlogov javne varnosti. Za take primere, — pravi poročilo, naslovljeno na Visokega komisarja, — prosimo, da se podvzamejo ukrepi za zagotovitev zopetnega sprejema v službo in gospodarskega obstoja onih, ki so odvisni od takih podjetij.

Kakor je bilo objavljeno, je Visoki komisar že odredil, da naj stopi Zveza delavcev v stike z oblastmi, da se taka vprašanja ugodno rešijo.

Iz novega proračuna mestne občine ljubljanske

Ljubljana, 4. februarja

»Službeni list za Ljubljansko pokrajino« kos 8. A z dne 27. januarja je objavil razglas o odobritvi proračuna mestne občine ljubljanske za leto 1943. Razglas obsega pravilnik o izvrševanju proračuna s proračunskimi določbami, določbami glede občinskih davščin, tarifo mestne trošarine in uvoznine, uredbo o mestni trošarini, uredbo o mestni uvoznini in drugimi manj važnimi določbami. Napram lanskemu je letošnji pravilnik obširnejši. To je razvidno že iz obsega Službenega lista, ki šteje 86 strani (lani 45). Danes in naslednje dni bomo objavili najvažnejše določbe razglasa in pravilnika in podčrtali zlasti razlike napram lanskemu.

Proračunske določbe

Izdatkov in dohodkov 82,749.579

Uvodni razglas odobruje proračune posameznih skupin v naslednji višini:

mestna uprava 42.956.223 lir izdatkov in dohodkov (lani 41.517.913),

mestna podjetja 35.728.073 lir izdatkov in dohodkov (lani 25095.326),

specialni fondi in posebne občinske ustanove 4.065.283 lir izdatkov in dohodkov (lani 4.462.705).

Skupno izdatkov in dohodkov 82.749.579 lir (lani 71.075.944 lir).

Določbe glede občinskih davščin

Kakor lani se je tudi letos začelo proračunsko leto s 1. januarjem in se konča z 31. decembrom. Če bi se med proračunskim letom pokazale trdote v posameznih postavkah trošarinske oziroma uvozninske tarife, jih sme župan s svojo odločbo znižati. Javno se morajo razpisati vse občinske nabve nad 50.000 lir (prezj 20.000). Oceno in oddajo nabav je oskrboval prej poseben odbor za oceno nabav. Sedaj so te določbe izpadle, prav tako določbe o novih namestitvah v primeru izpraznitve mest med proračunskim letom.

Z malimi izjemami so vse ostale določbe enake tistim iz prejšnjega leta. Zaključuje to poglavje pooblastilo, ki pravi: če bi proračun mestne občine ljubljanske za leto 1944 ne bil pravočasno odobren, sme ljubljanska občina do odobritve novega proračuna poslovati z dvanajstinami občinskega proračuna za leto 1943.

Tehtnica, to je pristojbina za tehtanje vozil, tovorov in živali na javnih tehtnicah mestne občine je razen pri osnovni postavki (teža do 500 kg in pristojbina 2 liri) povišana pri vsaki za 1 liro. Nespremenjena ostane pristojbina za tehtanje govedi, konj in drobnice.

Tarifa za mestno tržnino je spremenjena samo za stojnice in barake. Po novem se plačuje od stojnic in barak do 5 kv. m 2 liri (prej 0.50), nad 5 do 10 kv. m 3 lire (1.—) in nad 10 kv. m 4 lire (1.50).

Pravilnik vsebuje novo uredbo o pobiranju mestne tržnine, ki šteje 8 členov. Uredba pravi:

Za blago vseh vrst, ki se vnosi, uvaža ali kakor koli izloži zaradi prodaje na ozemlju mestne občine ljubljanske, je plačati po odobreni tarifi posebno občinsko davščino, nazvano tržnina. Tržnino morajo plačevati vsi mestni in izvenmestni producenti, trgovci, obrtniki sploh vsakdo, ki postavi svoje blago naprodaj.

Prodajalci, ki ne bivajo v Ljubljani, plačujejo tržnino na trošarinskih linijah pri vstopu v mesto in prejmejo tam potrdilo o vplačani tržnini v obliki plačilne bolete. Od prodajalcev, bivajočih v mestu, pobirajo tržnino za to pooblaščeni kontrolni organi mestnega poglavarstva ter jim sproti izročajo dotična potrdila. Potrdila o plačani tržnini se morajo zaradi kontrole dobro hraniti, ker se morajo prodajalci ob vsakem času izkazati kontrolnim organom, da so tržnino v redu plačali.

Tržnino plačujejo poleg najemščine tudi vsi lastniki in najemniki barak, lop in stojnic itd., ki so postavljene na javnem mestnem svetu, ne glede na obrt. Tržnina se v nobenem primeru ne vrača. Tržnina je plačljiva takoj; za to jamči prodajalec s svojim blagom in eventualno vprego. Kdor se kakor koli odtegne plačilu te davščine, temu sme mestno poglavarstvo, ne da bi uvedlo zoper njega kazenski postopek, predpisati 10 kratni znesek prikrajšane davščine.

Nespremenjena ostane občinska sejmarina ob žinvinskih sejmih. Neznatno se je poišala mestarina, ki se pobira od tržnih stojnic ob gotovih primerih (Miklavžev sejem, božična drevesca itd.), in sicer od 2 do 10 lir po prostoru (prej 1.60 do 9.50).

Vodovodna naklada nespremenjena

Občinska vodovodna naklada ostane nespremenjena in znaša tudi za l. 1943 od starih in novih hiš 6.5% za leto 1942 uradno ugotovljene kosmate najemnine. Zviša se občinska pristojbina za porabljeno vodo. Pristojbino za porabljeno vodo plačujejo lastniki hiš, ki so oproščeni plačevanja zgradarine in sicer za vso po vodomerih ugotovljeno dejansko porabljeno vodo po 1.0 lire za vsak kubični meter (lani 1.20).

Odjemalci, ki rabijo vodo za industrijske namene in jo plačujejo samo po vodomerih, plačajo: do letne porabe 1000 kub. m 1.50 lire za 1 kub. m (lani 1 liro), od 1000 do 5000 kub. m 1.20 (0.80), od 5000 do 10.000 kub. m 0.90 (0.60) in nad 10.000 kub. m 0.60 lire od kub. m (lani 0.40). Pristojbino za dejansko potrošeno vodo plačujejo tudi lastniki hiš, kjer se je porabilo več vode, kakor dovoljuje zadevni pravilnik. Pristojbina znaša za vsak kubični meter nad dovoljeno količino vode 1.20 lire (lani 0.80).

Občinska vodomerščina, pristojbina za vodomere, ostane nespremenjena, prav tako tudi pristojbina od hidrantov.

Osnovna pristojbina za priključitev vodovoda na vodovodno omrežje do 3 izlivkov znaša 285 lir, za vsak nadaljni izlivek pa 28.50 lir. Ta pristojbina se zaračunava za poslopja, kjer so lokali ali drugi obrtni prostori, medtem ko se za izključno stanovanjske hiše ne zaračunava nobena pristojbina.

Zahvala generala Galbiatija

Na brzojavko, ki jo je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odposlal ob 20-letnici ustanovitve Milice, je načelnik glavnega stana Milice odgovoril takole:

»Milica se zahvaljuje za tople čestitke in pošilja svoj tovariški pozdrav. — Galbiati.«

Z Gorenjskega

— **Pogreb starega gasilca.** Na Bledu je umrl kajžar Janez Legat, star 82 let. Pokojni je 56 let zvesto izpolnjeval dolžnosti gasilca. Na zadnji poti ga je spremila velika množica prebivalstva. Pogreb je pokazal kako priljubljen je bil pokojni med domačini.

— **Nova grobova.** V Dolu sta umrla klobučar Anton Mejač, star 91 let in bivši krovec Anton Loboda, star 72 let, Lobodov sin je občinski tajnik.

— **Zboljšanje bolniškega zavarovanja.** Članom bolniškega zavarovanja na Gorenjskem in Koroškem je bil ponovno izboljšan položaj. Gre deloma za zvišanje dosedanjih dajatev, deloma pa za povsem nove dajatve. Zavarovanci bodo dobivali v primeru bolezni poseben priboljšek v denarju kot novo dajatev. Noseče žene bodo dobivale poseben prispevek v višini bolniškega prispevka za dobo 6 tednov. Na novo so urejene tudi dajatve za hišne pomočnice in dekleta na enoletnem obveznem delu.

— **Nenadna smrt.** V Šmartnem pod Šmarno goro je 28. januarja nenadoma umrl slikarski mojster Ludvik Zajc, ki se je zadušil. Zbolel in umrl je istega dne. Pokojni zapušča ženo in 3 nepreskrbljene otroke.

— **Nesreče.** V Domžalah je v soboto padla s kolesa delavčeva žena Marija Markun iz Trzina. Na poledeneli cesti ji je kolo spodrsnilo in padla je tako nesrečno, da si je zlomila desno nogo. Prepeljali so jo v bolnico na Golniku.

— **Družabni večer uslužbencev deželnega sveta v Radovljici.** V lepo okrašenih uradnih prostorih je imel deželni svetnik radovljiškega okrožja dr. Hinteregger svoj prvi družabni in tovariški večer z izbranim sporedom. Uslužbencem se je zahvalil za zvesto izpolnjevanje dolžnosti in jih vzpodbujal k nadaljnjemu delu.

— **Poroke v kranjskem okrožju.** V kranjskem okrožju so se poročili Anton Černivec in Marija Bezlaj iz Medvod, Janez Kopač in Ana Mlaker iz Žirov, Janez Kržišnik in Marjana Gladek iz Žirov, Franc Jereb in Ivanka Jesenko iz Nove vasi, Ludvik Lotrič in Frančiška Potočnik iz Lajš, Jože Mlakar s Frančiško Torker in Alojz Založnik iz Gorij in Bronislava Bizant iz Preske, Bogoljub Osredkar iz Vodovelj in Zita Strnišar iz Suhe, Andrej Ogrizek in Vida Govc iz Orehka, Franc Hafner in Ljudmila Petrin iz Virmaš, Jože Jenko in Katarina Guzelj iz Godešice, Anton Šink iz Puštala in Regina Arčon iz Svetij, Aloiz Bolha in Marija Grošelj iz Pošenika, Franc Klemenc iz Šmartnega in Angela Delovec od Sv. Ambroža, Pavel Eržen in Frančiška Jurjetič iz Žirovskega vrha, Franc Skvarča in Kristina Dolinar iz Lučna, Peter Triller iz Virmaš in Frančiška Hafner iz Stare Loke, Anton Dermastja in Marija Zaletel iz Šmartnega pod Šmarno goro, Viktor Resnik iz Broda in Frančiška Zedilnik iz Šmartnega pod Šmarno goro, Anton Kvaternik in Frančiška Kalan iz Puštala, Stanislav Burger iz Vač in Frančiška Kavčič iz Preske, Valentin Koder iz Treffna pri Beljaku in Justina Frelich iz Zgor. Sorice, Kamber Ramadanovič in Alojzija Osojnikar iz Škofje Loke, Ludvik Bogataj in Marija Turk iz Nove vasi ter Jakob Miklavčič in Marija Oblak iz Lučna.

Iz Spodnje Štajerske

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli občinski vpokojenec Urban Rozman, star 83 let, zasebnica Terezija Papst, roj. Marant, stara 73 let, vdova po železniškem vpokojencu Antonija Wusser, roj. Skobel, stara 76 let in hišna posestnica Terezija Rosina, roj. Romich, stara 46 let. V Dogošah pri Mariboru je umrla posestnica Marija Petek, roj. Viher, stara 61 let. V Spod. Radvanju je umrla zasebnica Marija Planinšek, stara 17 let.

— **Polaganje vencev na mariborskem pokopališču.** Ob 10 letnici narodnosocialističnega režima v Nemčiji so bili položeni na vseh mariborskih pokopališčih in na spomenik bivšega domačega polka venci štajerskega Heimatbunda in vojske. Tudi zastopniki policije so položili vence na grobove svojih padlih tovarišev.

— **Zgodovinska dela upodabljajoče umetnosti.** Mariborska ljudska univerza je priredila v ponedeljek in včeraj predavanje dr. Otmarja Endresa iz Münchena. Predaval je o sreči ustvarjanja, o upodabljajoči umetnosti nemškega naroda. Prvi večer je govoril predavatelj o zgodovinskih delih upodabljajoče umetnosti, drugo predavanje je pa obsegalo dela sedanjega časa.

— **Temelji dednosti.** Pod okriljem celjske ljudske univerze je predaval primarij dr. Wessely o temeljih dednosti. Predavanje so pojasnjevale mnoge zelo posrečeno izbrane skioptične slike.

— **Ponikve za zimsko pomoč.** V Ponikvah je bil prirejen pester večer, ki mu je prisostvovalo okrog 200 domačinov in gostov. Čisti dobiček v znesku 2259.93 mark so uporabili za zimsko pomoč.

Sportni pregled

— **Zmaga nemških rokoborcev.** V nedeljo je bil v Hamburgu meddržavni rokoborski dvoboj med predstavništvoma Nemčije in Italije. Zmagali so Nemci 5:2. Za Nemce je bil to že 50. meddržavni rokoborski dvoboj. Zmagali so 33krat, izgubili pa 17krat.

— **Praški hokejisti v Celovcu.** V nedeljo je v Celovcu gostovalo praško hokejsko moštvo NSTG. Premagala je hokejsko moštvo KACa 4:3 (2:1, 0:0, 2:2). Tekmi je prisostvovalo 2000 gledalcev, ki so bili zelo zadovoljni z odlično igro gostov, ki so zmagali zasluženo. Revanžna tekma se je končala z zmago KACa 2:1.

— **Odhod italijanskih boksarjev v Nemčijo.** Musina in nekateri drugi odličnejši italijanski boksarji so te dni odpotovali v Nemčijo, kjer jih čakata dva zelo važna nastopa, zlasti Musino. Prvi bo 7. februarja v Vratislavi, drugi pa 14. v Stuttgartu. V Stuttgartu se bo Musina boril proti Sysu v kvalifikacijski tekmi za evropsko prvenstvo najtežje kategorije.

— **Gostovanje zagrebških hokejistov na Jesenicah.** Hokejisti »Zagreba« so te dni gostovali na Jesenicah in v Beljaku, kasneje pa še v Celovcu. Prvi dve tekmi so odločili v svojo korist. Na Jesenicah so zmagali 2:0 (1:0, 1:0, 0:0) Jeseničani so v tej tekmi prvič nastopili javno. V Beljaku so Zagrebčani zmagali 3:0.

— **Tekmi za švicarski nogometni pokal.** V semifinalnih tekmah za švicarski nogometni pokal je v nedeljo premagal Grasshoppers moštvo Cantonala 2:0, Young Boys pa moštvo Sankt Gallena prav tako 2:0.

— **Dva mednarodna smučarska dvoboja med Švicarji in Italijani.** Sedaj se že približujejo zaključku pogajanja za dva italijansko švicarska mednarodna smučarska nastopa. Prvi bi naj bil v Wengenu in bi se pomerili reprezentanci Curiha in Rima, drugi pa v Cervinii z nastopom smučarskega kluba »Sci 18« in Švicarskega akademskega smučarskega kluba.

Tekme dela

V kratkem bo objavljen pravilnik za »tekme dela«, ki jih organizira pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani in ki bodo v mesecih februarju in marcu. Združile bodo ves mladi slovenski delavski naraščaj z namenom, da se oceni njegova delavna tehnična zmožnost.

Vodstvo omenjenih tekem je poverjeno posebni komisiji, ki se je že sestala, da razpravlja o najvažnejših vprašanjih glede tekem. Vodilna komisija ima na razpolago izvršilni odbor, ki bo poverjen z organizacijskim delom tekem in bo sestavil podroben program za potek posameznih tekem.

Tekem se bodo lahko udeležili vsi, ki so rojeni med 1. januarjem 1915 in 31. decembrom 1925 in so vpisani v sindikalne organizacije dotične kategorije. Tekmovalci, ki so odvisni od podjetij, ki še niso v okviru sindikalne organizacije, se bodo lahko udeležili tekem s potrdilom delodajalca in z izkaznico združenja, ki mu pripadajo. Posameznemu tekmovalcu ne bo dovoljeno udeležiti se več tekem v istem letu.

Za vsako tekmo bo imenovana razsodišča komisija, sestavljena iz predsednika, treh tehnikov in enega tajnika, ki bodo sestavili individualne klasifikacije. Vsak tekmovalec bo deležen dveh različnih glasovanj po točkah od 1 do 30 po svoji zmožnosti in po stopnji svoje izvežbanosti, ki jih bo pokazal v praktično-tehnični in teoretično-tehnični preizkušnji, kakor tudi v splošni omiki. Izdani bosta dve klasifikaciji: ena za kvalificirane delavce, druga pa za učence in nekvalificirane delavce, ki so že dopolnili učno dobo.

Prvim trem klasificiranim bodo podeljene nagrade po 400, 250 in 100 lir za kvalificirane delavce ter po 300, 200 in 100 lir za učence.

Najboljši nagrajenci bodo lahko poslani na izlete v Italijo, ako bodo izrazili to željo, v svrho naučnega poseta raznih zavodov ali pa bodo prisostvovali tekmam »littorali del lavoro« ali pa pri narodnih manifestacijah.

Ob koncu tekem bodo najboljši izdelki zbrani v razstavi, ki jo bosta priredila pokrajinski Dopolavoro in ljubljanska vseučiliška organizacija.

Dodatne živilske nakaznice za delavce

Ljubljanski mestni preskrbovalni urad opozarja delodajalce v ljubljanski občini, da morajo prijaviti za mesec februar in nadalje do 5. vsakega meseca pri težkih in najtežjih delih zaposlene delavce preskrbovalnemu uradu tistega kraja, kjer delavci dobivajo navadne živilske nakaznice. Samo o pravem času naznanjeni delavci bodo lahko dobili celo dodatno nakaznico, medtem ko bodo pozneje (do 20. v mesecu) prijavljeni delavci dobili samo odrezke dodatne nakaznice od dneva prijave dalje.

Obrazce za prijavo je založil Prevod ter jih delodajalci lahko dobe pri pristojnem preskrbovalnem uradu po 2 L. Vse tri obrazce naj delodajalci izpolnijo natanko tako, kakor zahtevajo navodila na obrazcu, podpišejo pa naj ob vložitvi prijave samo obrazca, označena z I in II,a obrazec z III naj podpišejo šele tedaj, ko bodo dobljene nakaznice izročili delavcem. V obrazec III naj delodajalci zapišejo v za to določene rubrike številke delavčevih navadnih živilskih nakaznic in številke dodatnih nakaznic. Te obrazce morajo delodajalci vrniti uradu takoj po razdelitvi nakaznic.

Delodajalce tudi opozarjamo, naj v prijavi navedejo natančne podatke, posebno natanko naj pa označijo stanovanje, da se s tem izognejo nepotrebnim reklamacijam in zamudi časa.

Razpored razdelitve dodatnih nakaznic za mesec februar bo o pravem času objavljen v časnikih.

Obenem obveščamo delodajalce, ki zaposlujejo delavce, katerih bivališče je v drugih občinah, da bodo dobili dodatne nakaznice tudi za te delavce pri ljubljanskem mestnem preskrbovalnem uradu, pač pa morajo prijavo za te delavce vložiti pri pristojni občini, torej pri oni, kjer delavci dobivajo svoje navadne živilske nakaznice.

Radio Ljubljana

PETEK, 5. FEBRUARJA 1943-XXI.

7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napovde časa. Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Radijske pesmi — orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra vodi digrigent D. M. Šijanec. — Pisana glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.15: Napevi in romance. 17.35: Godalni orkester vodi dirigent Angelo. 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Valčki, polke in mazurke. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Oprostite, da se predstavim sam — revija Angela Mignecoja. 21.15: Simfonični koncert vodi dirigent Alceo Toni. V odmoru: predavanje v slovenščini. 22.30: Narodne pesmi. 22.45: Poročila v italijanščini.

REDKOST

— Kaj?! To je tisti redki rokopis? Saj to je čisto navaden račun.

— Da, toda poravnan.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Četrtek, 4. februarja: Andrej Korsini.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Rumeni pekel in Skrivnostna žena.

Kino Sloga: Prepoved postanka.

Kino Union: Mater Dolorosa.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Iz Hrvatske

— **Hrvatsko odlikovanje italijanskega poslanika v Budimpešti.** Hrvatski poslanik v Budimpešti Ivo Gaj je priredil 26. januarja svečano recepcijo na čast italijanskega poslanika Filippa Anfusa. Recepciji so prisostvovali tudi člani italijanskega in hrvatskega poslaništva. Pred banketom je izročil hrvatski poslanik italijanskemu veliki red Zvonimirove krone, prvemu tajniku poslaništva baronu Carlu Ferrariu Salzanu pa red Zvonimirove krone I. stopnje. Poglavnik ju je odlikoval v znak priznanja za zasluge, ki sta si jih pridobila, ko sta pomagala hrvatskemu narodu v borbi za svobodo.

— **Razvoj hrvatskega filma.** Iz Zagreba je odpotoval te dni glavni tajnik mednarodne filmske zbornice in podpredsednik nemške filmske zbornice Karel Melzer. V Zagrebu je prišel v stik z merodajnimi činitelji in se pogajal z njimi o tesnejšem sodelovanju z mednarodno filmsko zbornico. Posetil je tudi glavnega ravnatelja za propagando Matijo Kovačiča in šefa filmskega odseka Marijana Mikca. Zanimal se je za hrvatske kulturne ustanove in pred odhodom je obljubil, da bo zastavil vse svoje sile za razvoj mlade hrvatske filmske umetnosti.

— **Menda ne bo več potrebno.** V Zagrebu je zadnje čase primanjkovalo vode in uprava vodovoda je opozorila potrošnike, da morajo do skrajnosti šteditи z njo. Zdaj menda štedenje z vodo ne bo več potrebno, saj so bili pri nas taki nalivi, da bo vode zaenkrat tudi na Hrvatskem dovolj.

— **Srogo kaznovani hazardisti.** Oblasti v Sarajevu so obsodile štiri hazardiste vsakega na 60 dni zapora ali na denarno globo v znesku 60.000 kun, ker so hazardirali.

— **Državna kovnica v Zagrebu.** Pri trgovskem sodišču v Zagrebu je bila vpisana tvrdka Državna kovnica v Zagrebu. Člani njenega upravnega odbora so vpokojeni bančni ravnatelj Anton Besić kot predsednik ter Ferid beg Cerić, prof. Miroslav Sušić in dr. Damjan Sokol.

— **Gospodarska podjetja in šole.** Hrvatska ima 5 državnih veleposestev, 33 državnih drevesnic in 3 državne ribogojnice. Med državnimi gospodarskimi so tri srednje in nižje, 14 kmetijskih gospodarskih šol, 4 gospodinjske, 2 podkovski šoli in 55 gospodarskih stanic. V vsej državi je 217 okrajnih gospodarskih poročevalcev, 24 županijskih in 174 okrajnih veterinarjev.

— **Nov popis kartelov.** Minister narodnega gospodarstva je pozval vse kartele s sedežem v Zagrebu, da v 8 dneh prijavijo vse izpremembe. Karteli morajo poslati ministrstvu poročilo o svojem dosedanjem delovanju in navesti vzroke svojega nadaljnjega obstoja.

— **Odhod hrvatskih umetnikov v Bukarešto.** 28. januarja so odpotovali v Bukarešto člani zagrebške opere Vilma Nožinić, Mila Kogej, Josip Gostič in Rudolf Zupan. Hrvatski operni umetniki so odpotovali pod vodstvom intendanta prof. D. Žanka na gostovanje v okviru kulturne izmenjave med obema državama. 1. februarja so nastopili v Verdijevi operi »Aida«, 3. februarja pa v Verdijevi operi »Ples v maskah«. Poleg tega sta nastopila Kogojeva in Zupan tudi v radiu.

— **Gostovanje rumunskih umetnikov v Zagrebu.** Zadnje dni januarja so gostovali v Zagrebu rumunski operni pevci in pevke Marija Moreano, Aleksandra Grosea, Emil Marinescu in Mihalil Arnautu. Nastopili so v nekaterih operah, med drugim v »Aidi«. Njihovo gostovanje je vzbudilo v Zagrebu mnogo zanimanja.

— **Kmetijska razstava.** V Brodu na Savi je bila nedavno otvorjena kmetijska razstava. Otvoril jo je veliki župan Šefkija Kadič, ki je v otvoritvenem govoru naglašal njen pomen. Otvoritvi so prisostvovali zastopniki vojaških in civilnih oblasti.

— **Zvišanje prometnega davka.** Splošni prometni davek je bil na Hrvatskem zvišan na 4%, luksuzni davek pa od 12 na 40%.

— **Nov most.** Gradbeni oddelek sarajevske mestne občine je začel graditi velik betonski most čez reko Miljacko. Most bo imel samo en lok, ki bo širok 42 m.

— **Obletnica ustanovitve mladinske delavske zaščite.** Včeraj je Osrednji urad delavske mladinske zaščite v Zagrebu po radiu proslavil prvo obletnico svoje ustanovitve. Vodja zavoda Marija Žnidaršič je govoril o delu te ustanove v prvem letu njenega obstoja.

— **Revizija registra kartelov.** Minister narodnega gospodarstva je odredil revizijo registra kartelov. Izmed 60 vpisanih kartelov so po ustanovitvi NDH mnogi razveljavili pogodbe, drugi pa imajo svoje sedeže v inozemstvu, tako da je bila revizija potrebna.

— **Osuševanje močvirij.** Glavno ravnateljstvo za javna dela je začelo osuševati močvirja pri Mostarju in Imotskem. Lani so porabili v ta namen 16.5 milijonov kun.

— **Visoko odlikovanje.** Poglavnik je odlikoval poveljnika hrvatskih legionarjev na vzhodnem bojišču polkovnika Viktorja Pavičića z železnim trolistom druge stopnje s pravico do naslova vitez.

— **Delavske naselbine.** Lani je dobila Hrvatska pet delavskih naselbin, v katerih je 522 delavskih stanovanjskih hišic. Vsaka hišica ima dvoje stanovanj. Delavske stanovanjske naselbine so dobili doslej Zagreb, Varaždin, Sisak, Karlovac, Osijek, Banjaluka in Sarajevo.

— **Hrvatska fotografska razstava v Bochumu.** V okviru nemško-hrvatske kulturne izmenjave je priredila nemška Zveza fotoamaterjev s sodelovanjem ministra za prosveto in propagando ter poslaništva NDH v Bochumu razstavo hrvatske fotografske umetnosti. Razstava obsega 200 slik 42 fotografov in sicer posnetke Adrije, njenih pristanišč, hrvatskih jezer, vodopadov, hrvatskih narodnih noš itd.

Fr. Leharjeva Dežela smehljaja

Ponovitev dražestne, glasbeno krasne operete v okusni opremi je z Mlejnikovo in Čudnom zavzela kakor najbolj senzačna novost

Ljubljana, 4. februarja

Še nikoli ni plamenela človeška ljubezen s tolikim vseobsežnim požarom za lepo knjigo kakor plameni dandanes: nikdar se ni pokupilo in prečitalo toliko knjig, nikdar niso bile javne knjižnice dan za dnem tako obleganе, nikoli niso imeli založniki toliko odjemalcev in naročnikov, nikdar niso bile književne novosti razprodane tako naglo kakor v tej dobi.

Še nikoli ni bilo toliko umetniških razstav, ki se vrste brez odmora druga za drugo, a ljudje valové po njih od jutra do večera, in zdi se, da jim novih slik, novih kipov, novih kakršnih koli umetnin ni in ni dovolj. Lepota barv, oblik, domislekov jih privablja, navdušuje, očarja, sili k nakupovanju kakor še nikoli.

In simfonični koncerti, včasih izjemen pojav, se danes vrste drug za drugim med množico koncertov instrumentalistov, solistov in zborov, pa so dvorane nabito polne nenasitnega, hvaležno navdušenega občinstva.

Gledališču, drami in operi, pa cvete in zori pšenica, ki ni bila bujnejša niti po obnovi naše Talije l. 1918 do 1921. Kakor takrat je dan na dan polna gledališka veža, se ljudje prerivajo pod preddobodno streho in čakajo v dolgih frontah pred poslopjem. A nikoli ne dobe vsi vstopnic blagajničarki pa obžalovaje zavračata nestrpneže: »Za vsako družino smem dati kvečjemu po štiri vstopnice!«

Ne, tolike ljubezni in zanimanja za gledališče še ni bilo v Ljubljani. Toliko repriz dramskih, opernih in operetnih del še nismo doživljali. Massenetova »Thaïs« uživa s Heybalko in Primožičem. Puccinijeva »Angelika« s Heybalko, Golobovo in Karlovčevo, Verdijeva »Traviata« z Vidalijevo, Čudnom ali Sladoljevim, Mozartov »Beg iz seraja« z Betettom itd. vprav sijajne uspehe. Pa v Drami so takisto močni magneti, h katerim se je pravkar pridružil kot najprivlačnejši Prennerjeve »Veliki mož«. Res je čudovito: včasih so privažali vlaki in avtobusi ljubitelje predstav iz daljne okolice in dežele, zdaj napolnjuje Ljubljana sama svoji gledališči večer za večerom.

V soboto so zopet pljuskali ljudski valovi v našo Opero, ki je že pretesna za tolike množice. Marsikdo je moral ostati doma. Menda smo imeli tretjič premiero Leharjeve »Dežele smehljaja«, vendar je bilo kakor ob najbolj senzačni operni novosti. Njen sloves se je pač trdno zasidral v spomin, in nismo še pozabili kreacij Gjungjenčeve, Gostiča in Banovca. Očarljiva melodična glasba, zlasti opojna pesem Sou-Chonga, eksotični, kitajski okvir ljubeznivega, čeprav tudi tragičnega dejanja, blesteča orkestracija in krasna oprema v vseh treh dejanjih so in bodo privlačevali občinstvo ter mu nudili preobilno naslajanja za ušesa, oči, srce in dušo.

Še nikoli nismo videli in slišali doma te Leharjeve dražestne operete tako lepo, v kostumih in dekoracijah okusno in razmeroma bogato opremljene ter pod vodstvom R. Simonitija v celoti, brez krajšav izvajane. Prva polovica II. dejanja, slavnostna instalacija novega kitajskega ministrskega predsednika princa Sou-Chonga, z nagovorom kneza Čanga, staroste velikaške rodbine in predsednika državnega sveta, in z mnogimi različnimi baletnimi nastopi v raznovrstnih opravah, ta zanimiva prva polovica akta je bila za našo uprizoritev nova. Baletni zbor se je v raznih skupinah produciral prav dobro, kot solistke pa so se odlično uveljavile Giz. Bravničarjeva, Sil. Japljeva in M. Remškarjeva z D. Pogačarjem.

Režiser in koreograf ing. P. Golovin je dal dejanju, ki se odigrava v začetku na Dunaju in nadalje v palači pri princu v Pekingu, živahnost in naravnost ter v vsakem pogledu prikupnost. Inscenator je obilno uporabil za dekoracije simbolnost kitajskega zmaja in so tudi vsa vrata v obliki strašnih zmajskih škrbastih žrel. Sceno je prijetno dekorirala s cvetličnimi veleokusnimi aranžmani vrtnarska tvrdka Pavel Šimenc.

Razdelitev ulog je bila vseskozi nova ter so pooseblјali običajna dva vzporedno se gibajoča para Čuden in Mlejnikova ter Modest Sancin in Barbičeva, kvartet posebno priljubljenih in privlačljivih pevcev-igralcev. Na njih leži vsa teža in odgovornost za uspeh. Usodno važno vlogo ima le še najstrožje nacionalne in rodbinske tradicije se držeči princev stric, stari knez Čung, ki ga igra višji operni režiser C. Debevec. V ostalem pa so le še epizode: oče maršal z Anžlovarjem, general s Pianeckim, nečakinja maršalova s S. Japljevo in evnuh z M. Simončičem. Vsi so se potrudili in publika jim je izražala z obilico cvetja in nenehnega ploskanja, da je zvrhoma zadovoljna.

Ali kritik vidi poleg solnca tudi sence. Predvsem Dežela, ki se je izpremenila v Zemljo smehljaja, je bila malone brez smehljaja. Princ Sou-Chong pač poje, da se s krvavečim srcem vedno le smehlja, a se drži vseskozi prav tako ledeno mrzlo in žalostno kakor Čang neznosnik.

In premalo se je smehljal orkester, pa preveč bučal in hrumel, včasih celo izpodrsoval kakor na poledici. Vtisk sem imel, da je bila premiera zaradi premalo skušenj še nedozorela in pa da sta bila glavna pevca — Čuden in Mlejnikova — po naglo odbiti generalki skoro tik pred predstavo glasovno utrujena. Če vemo, kolikokrat stojita in prepevata na predstavah popoldne, a na skušnjah dopoldne, da je n. pr. Mlejnikova nastopila že 42. tič, da za težko premiero nista imela vsaj dan oddiha, se samo čudimo, da sta obstala tako častno.

Mlejnikova s svojim velikim, razsežnim kakor baršun mehkim in toplim glasom ter s svojo nad tremo vzvišeno mirnostjo je mlado vdovico grofico Lizo podajala vendarle pevski in igralski zmagovito do zaključka. Bila je zunanje dražestna, topla, iskra v igri, občutkov bogata v spevih, — a kakšna bi šele bila primerno spočita!

Mislim pa, da se pevka takega glasovnega materijala in take pevske inteligence ter še posebej tolike igralske sposobnosti ne bo posvetila operetni karieri, temveč predvsem operni. Umetnik pač raste z višjimi cilji.

Težje stališče je imel spričo svojega začetništva na odru D. Čuden, občutno izčrpan po prekratkih, a prav zato preveč utrudljivih pripravah na svojo drugo veliko pevsko partijo. Alfreda v Traviati s kitajskim princem še ni dosegel, vendar je storil pevski in igralski tudi za svoj prvi operetni nastop toliko lepega, da si je zaslužil toplo priznanje, s katerim ga je celo med dejanjem nagrajalo občinstvo. Partijo, ki jo je dvignil R. Tauber do široke slave, pa bo Čuden spočit brez dvoma dognal do možnega viška.

Obilo toplega smehljaja sta prinesla E. Barbičeva s srčkano kitajsko princesko, živo, skočno, prikupno v igri, pa tudi prav prijetno zadovoljivo v spevih — in njen izvrstni partner Mod. Sancin kot veseli, strumni, topli poročnik grof Gustl. Ta parček je bil resnično prav dober in je za svoje plesne duete ter ljubke — solovske točke žel iskreno pohvalo, ki je bila pošteno zaslužena. Sancin govori odlično.

Tako je »Dežela smehljaja« zopet dosegla pri publiki najtoplejši sprejem, ki nam jamči, da bodo množice še pljuskale k reprizam, popolnjenim tudi v posameznostih.

Fr. G.

DNEVNE VESTI

— **Na bojišču** sta padla konjenik Mario d'Ada in pešec Calogero Lo Monaco, rojen 1923. Mario d'Ada je žrtvoval svoje življenje na Hrvatskem. Njegovo truplo je pokopano v Spalatu. Oba po rodu iz Milana. Cologiero Lo Monaco je pripadal milanski fašijski skupini Baracca.

— **Italijanski mornar rešil nemškega častnika.** Iz mesta Novi Ligure poročajo: Pred nekim sicijskim pristaniščem je italijanski mornar Avgust Lasagna rešil potapljajočega se nemškega častnika pilota. Nemško poveljstvo je nakazalo reševalčevi družini lepo denarno nagrado; isto je storilo tudi pomorsko poveljstvo, ki mu je Lasagna podrejen.

— **Sestanek japonskih vojaških atašejev v Rimu.** Te dni so se zbrali v Rimu japonski vojaški atašeji iz Rima, Berlina, Madrida, Bukarešte, Lisbone, Budimpešte, Helsinkov, Vichyja, Stockholma ter Ankare. Med njimi so bili trije generali, in sicer Moriakira Shimizu, vojaški letalski ataše v Rimu, Mituhiko Komatu, vojaški ataše v Berlinu, ter Zizi Munata iz Vichyja.

— **Obroki sira sardinskim pastirjem.** Agencija »Agit« poroča: Upoštevajoč posebne prehranitvene potrebe sardinskih pastirjev je odredil minister poljedelstva in gozdov, da se zvišajo sardinskim pastirjem obroki sira na 12 kg letno.

— **Zanimiva zgodovinska najdba v Herkulanu.** Pri izkopavanjih v stari rimski naselbini Herkulanu so našli kip iz grškega marmorja, ki prikazuje Eros dečka, svirajočega na citre.

— **Blažestvo Placida Baccherja.** Obredna konregacija v Vatikanu je razpravljala te dni o krepostih dominikanca Placida Baccherja, ki je živel od 1781 do 1851 v Neaplju, kjer je bil rektor cerkve Jezusa star. Bil je izpovednik Marije Kristine Savoiske.

— **Starka je padla na tla, nato jo je tramvaj do smrti povozil.** 80letna gospodinja Alojzija Sponza iz ulice Gozzi 5 v Triestu je šla po opravkih po ulici Udine, ko je nenadoma zaradi slabosti omahnila na tla. Nesrečno naključje je hotelo, da je trenutek zatem privozil tramvaj proge št. 5. Vozač je sicer takoj zavrl, vendar je tramvajsko kolesje zajelo ubogo starko, ki je obležala ob tramvajskih tračnicah s smrtnimi poškodbami. Izdihnila je med prevozom v triestinsko bolnišnico.

— **Na predvečer poroke ga je avtokar povozil do smrti.** 30letni delavec Gerolamo Piccolini iz naselbine Strada Camina pri Vigevanu se je zvečer s tovariši vračal domov. Na cesti pa ga je po nesrečnem naključju povozil neki avtokar. Nesrečnemu Piccoliniju so tovariši brž priskočili na pomoč. Odpremili so ga v bližnjo bolnišnico, vendar je ubogi delavec že med prevozo mumrl za posledicami smrtnih poškodb. Piccolinijeva tragična smrt je vzbudila toplo sočutje pri vseh stanovskih tovariših, zlasti pa je globoko pretresla njegovo nevesto, s katero bi se imel naslednjega dne poročiti.

— **Proizvodnja zapredkov.** Kvalitativni uspeh proizvodnje zapredkov iz l. 1942. je bil izpričan po cenah pri prodaji zapredkov iz zbirališč. V pokrajini Udine so bili doseženi dobički 33 lir za kg. Nešteto je bilo kupčij z dobičkom 30 lir za kg svežih zapredkov. Pri prodaji posušenih zapredkov je bila, kakor sporoča agencija »Agit«, najvišja cena 87.50 lir za kg. Cena belim zapredkom je bila v Udinu 32 (46 za posušene), v Forliju pa 95 lir za posušene zapredke.

— **Zaključitev tedna dalmazijskih študij.** Specijalni vestnik za Dalmazijo, ki ga izdaja agencija »Agit«, poroča: S posebnim govorom nac. svetnika G. A. Gigliolija je bil zaključen teden dalmazijske kulture, ki ga je organizirala sekcija nac. kulturnega zavoda v Zari. Slavnostni govornik, strankin predstavnik, je prikazal pomembne dalmazijske dogodke do priključitve Italiji. Sklepni slovesnosti so prisostvovali predstavniki dalmazijskih oblastev in Stranke.

— **Prejemni in oddajni vpisnik pri prodaji pohištva.** Korporacijski minister je po poročilu agencije »Agit« določil, da se prodajalnicam pohištva v mejah stare Italije dovoli skrajni rok za sestavo inventarja ter uvedbo prejemnega in oddajnega vpisnika z 31. januarjem 1943.

— **48urni delovni teden v industriji.** Iz Rima poročajo: V svrho zvišanja industrijske proizvodnje, ki je v zvezi z vojnimi potrebami, in pa da se zagotovi na raznih področjih nacionalne gospodarske delavnosti čim bolj racionalna uporaba ročnega dela, je odredil korporacijski minister v sporazumu s podtajnikom za vojno proizvodnjo, da ne sme pričenši z 31. marcem obsegati delovni teden na vseh industrijskih področjih manj nego 48 delovnih ur.

— **Druga glasbena manifestacija v Neaplju.** V Kr. gledališču San Carlo v Neaplju je bila druga glasbena manifestacija s posrečenim izborom oper Boheme, Madame Butterfly in Manon Lescaut (G. Puccini). Interpreti Avgusta Oltrabella, Gustav Gallo, Bianka Clemenso, Julija Vallone in Ugo Savarese so bili skupno z glasbenim ravnateljem Arturjem Luconom deležni prodornega uspeha.

— **Sinfonični koncert v Florenci pod vodstvom nemškega glasbenika.** Iz Florence poročajo: V mestnem gledališču je vodil sinfonični koncert znani nemški glasbenik ter ugledni dirigent Helbert Albert, ki je dirigiral izvajanja neke nove Calabrinijeve sinfonične skladbe ter Beethovnovih in Straussovih sinfoničnih del. Nemški glasbenik je doživel lep uspeh pri številnem občinstvu.

— **Društvo madžarskih prijateljev ustanovljeno v Bergamu.** V amfiteatru Liktorskega doma v Bergamu je bila ustanovljena v navzočnosti predstavnikov oblastev s Prefektom na čelu ter glavnega madžarskega konzula iz Milana pokrajinska sekcija italijansko madžarskega društva »Madžarski prijatelji«. Najprej je izrekel pozdrav madžarskemu narodu bergamski Zvezni tajnik. Zatem je imel slavnostni nagovor dr. Zscil Aradi, tiskovni ataše pri madžarskem generalnem konzulatu v Milanu. Navajal je v svojih preglednih izvajanjih zgodovinske in kulturne vezi, ki spajajo prijateljska naroda Italije in Madžarske. Nato je bil otvorjen novi sedež zavoda fašistične kulture.

— **Ob 107letnici smrti Marije Kristine Savojske.** V nadškofijski gluhonemnici v Neaplju je proslavljal dr. Evgen Dutolo v navzočnosti neapeljskega nadškofa kardinala Ascalesija zgodovinsko podobo Marije Kristine Savojske ob 107. letnici njene smrti.

— **Na begu z ukradenim kuncem utonila v Arnu.** 36letna Ema Ciarpaglini je ukradla nekemu sadjarju iz okolice Florence kunca. Pobegnila je z ukradenim kuncem, ki ga je nameravala prodati na trgu S. Ambrogio. Ko pa je opazila, da ji je lastnik kunca na sledu, se je pri mostu alle Grazie vrgla v Arno, kjer je utonila. Njeno truplo so potegnili iz vode na pomoč prispeli reševalci.

— **Za zdravstveno zaščito delovnih slojev.** Iz Rima poročajo: Nacionalna fašijska federacija bolniških blagajn je napovedala v sporazumu s strankinimi činitelji ter s korporacijskim in notranjim ministrstvom poseben zdravstveni sestanek, na katerem naj bi bili zastopani vsi prizadeti zavodi. Program in navodila glede tega sestanka bo sestavil federacijski izvršni odbor. Na tem sestanku bodo razpravljali o vseh problemih, ki se nanašajo na zdravstveno delavnost in glede katerih bodo izčrpne obravnave, da se doseže čim višje izkoriščanje energij, sredstev ter preizkušenj posameznih ustanov, ki so neogibno potrebne za zaščito zdravja v vseh delavskih kategorijah.

— **Spravna cerkvena slovesnost v Padovi.** Po pripravljalni tridnevnici je bila v padovanski baziliki sv. Antona svečana spravna slovesnost, ki ji je prisostvoval škof. mons. Agostini z duhovščino padovanske škofije. Na glavnem oltarju so bile izpostavljene svetnikove relikvije, ohranjene še sedem stoletij po smrti sv. Antona. Zadnjič so bile te relikvije izpostavljene na glavnem oltarju dne 22. aprila 1917, ko je Padova praznovala slično spravno cerkveno svečanost. Predvčerajšnje cerkveno opravilo, ki je imelo namen priklicati božjo pomoč in zaščito nad italijanske bojevnike ter izprositi zmago, je bilo otvorjeno s prošnjimi molitvami k sv. Antonu padovanskemu. Ob sklepu spravne pobožnosti je spregovoril škof Agostini, ki je izrekel obljubo, da bo dal zgraditi v Padovi novo cerkev Marijinega srca, čim bo po italijanski domovini zadonel glas zmage. Končno je podelil vsem navzočnim evharistični blagoslov.

— **B. Gigli poje vojnim ranjencem.** Predvčerajšnjim je posetil slavni tenorist Benjamin Gigli prevzgojevalno središče za vojne ranjence v Milanu. Vojni ranjenci so sprejeli Giglija z velikim navdušenjem. Gledališka dvorana je bila nabito polna, toda potom zvočnika so slišali slavnega pevca tudi oni vojni ranjenci, ki niso mogli iz postelje. Na klavirju ga je spremljal maestro Berrettioni. Gigli je odpel slikovit spored opernih arij, popevk in raznih neapeljskih pesmi. Globoki vtisk je napravila Bixijeva pesem »Mama«. Poleg Giglija, ki je žel viharno odobravanje, sta zapela tudi odlična sopranistka Tegani in baritonist A. Ferroni. S svojo navzočnostjo so počastili prisrčno koncertno prireditev sredi vojnih ranjencev predstavniki oblastev ter omenjenega prevzgojevalnega zavoda.

— **Nagrada 10.000 lir za najboljši roman iz letalskega življenja.** V počastitev spomina pokojnega sotrudnika, ki je padel v izvrševanju svojih dolžnosti, je objavil strokovni letalski list »L'Ala d'Italia« drugi natečaj za najboljši roman iz letalskega miljeja. Nagrada znaša 10.000 lir.

— **Nova cerkev v Milanu.** Po navodilih milanskega nadškofa kardinala so bile te dni po vseh milanskih cerkvah zbirke za gradnjo novih cerkva ob mestni periferiji. Letošnje zbirke so namenjene postavitvi cerkve sv. Neže, ki bo zgrajena v točnem posnetku cerkve sv. Neže v Rimu. Zidali jo bodo v proslavitev 25 letnice ustanovitve organizacij ženske mladine Katoliške akcije v Milanu.

— **Dvojčka rojena v dveh zaporednih dneh.** V kraju Pieve di Teco pri mestu Imperia je rodila gospa A. Kaltenhauser zdravega dečka. Naslednjega dne je rodila drugega sina. Mati in oba novorojenčka so čili in zdravi. Nenavaden primer nesočasnega rojstva je vzbudil živo zanimanje.

— **Sv. Anton je prinesel loterijsko srečo.** Pred dnevi so številni Torinčani stavili na štev. sv. Antona 3, 13 in 17. Igra ni prinesla sreče. Je pa star običaj, da se štev. zaupanja igrajo trikrat. In te dni se je 480 osebam nasmehnila sreča barijske loterije. Nagrade znašajo od 1800 do 30.000 lir. Vsem 480 pričakovalcem je sv. Anton ustregel in jim prinesel srečo.

— **Razstava rumunske ljudske umetnosti v Veneziji.** V Benetkah je bila otvorjena razstava rumunske ljudske umetnosti, ki je nameščena v napoleonski dvorani ter v drugih dvoranah Kr. palače. Svečani otvoritvi sta prisostvovala tudi Kr. Visokosti Vojvoda in Vojvodinja Genovska, navzočni so bili tudi glavni tajnik rumunskega propagandnega ministrstva dr. Aleksander Badautza, glavni ravnatelj za kulturne izmenjave Cicconardi kot zastopnik ministra Pavolinija ter drugi odlični predstavniki. Svečano otvoritveno besedo je spregovoril dr. Badautza, ki se je zahvalil vsem, ki so sodelovali v imenu rumunskega ministrskega predsednika Mihaela Antonesca ter rumunskega propagandnega ministra. Navajal je zatem značilnosti rumunske ljudske umetnosti. Pod vodstvom dr. Badautze so si zatem zbrani odličniki ogledali razstavljena dela, ki pričajo o živahni ljudsko umetnostni delavnosti rumunskega ljudstva na vseh področjih od oblačilne troke in tkanin, pa do umetniške izdelave keramičnih, glasbenih, steklarskih del.

— **Nemški dom v Padovi.** Ob 10letnici narodno socialistične oblasti v Nemčiji je otvorila nar. socialistična skupina v Padovi novi sedež Nemškega doma. Otvoritvenemu slavju so prisostvovali nar. socialistični strankin vodja v Italiji dr. Ehrlich, nadalje nemški generalni konzul v Benetkah Koester ter rektor nemške akademije v Ferrari. Na otvoritvi so poudarjali pomen slavja vodja padovanske nar. soc. skupine inž. Kirscher, rektor ferrarske nemške akademije ter dr. Ehrlich.

— **Na dan 40letnice poroke je sledila možu v smrt.** Globok vtisk je napravil med prebivalstvom naselbine Invoria pri Aroni dogodek skoraj sočasne smrti dveh zakoncev 75letnega Ivana Piole ter njegove 68letne žene Modeste Bollinijeve. Oba sta bila vzornika srečnega zakonskega življenja. Sosedje in znanci so vedeli povedati le najlepše vtiske o njuni vzgledni harmoniji, o njunem vzornem sožitju. Ravno na dan, ko sta praznovala 40letnico poroke, pa je Ivan Piola po kratki bolezni umrl. Moževa smrt je nesrečno ženo Modesto tako pretresla, da se ni več opomogla. Nekaj ur po moževi smrti se je tudi ona preselila v drugo življenje. Vzgledna zakonca sta bila sočasno pokopana v istem grobu.

— **Italijanski novinarji pri papežu.** Ob godu novinarskega patrona sv. Frančiška Saleškega so bili sprejeti pri papežu Piju XII. novinarji, ki so včlanjeni v Zvezi sv. Frančiška Saleškega in ki so se hoteli pokloniti papežu ob njegovem škofovskem jubileju s številnimi darili cerkvene opreme ter posebnih publikacij. Vseh novinarjev, ki jih je sprejel papež, je bilo okoli 80. Prisostvovali so maši v cerkvici sv. Martina v Vatikanu. Maševal je namestnik vatikanskega državnega tajnika mons. Montini, ki je imel ob tej priliki tudi primerno pridigo. Nato so si ogledali novinarji izkopanine v vatikanskih jamah. Da si predočimo obsežnost izkopavanj, je treba vedeti, da je bilo doslej izkopanih iz vatikanskih jam nad 6000 kub. metrov različnega materijala. Po ogledu so se zbrali novinarji v konzistorijski dvorani, kjer jih je sprejel v posebni avdijenci papež Pij XII., ki se je pomudil z vsakomur od njih v razgovoru in ki je ob zaključku podelil vsem navzočnim svoj poseben blagoslov.

— **Nesreče.** V ljubljanski bolnišnici se zdravijo naslednji ponesrečenci, ki so se ponesrečili te dni. Valentin Starin, 53letni delavec iz Fužin, si je pri padcu zlomil desno nogo. — Fr. Prelesniku, 44letnemu posestniku iz Zdenske vasi, je padel hlod na levo nogo in mu jo zlomil. — Ana Šeligo, 72letna zasebnica iz Ljubljane, si je pri padcu na cesti zlomila levico v rami. — Josipa Zalarja, 28letnega delavca z Rakeka, je konj udaril v glavo. — Filipu Brezovarju, 20letnemu mizarju iz Dobrunj, je padel tram na desno nogo in mu jo zlomil.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO SLOGA — TELEFON 27-30

Predstave ob delavnikih od 16.30 dalje, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Odlična komedija

Prepoved postanka

V glavni vlogi: **Nino Crisman, Mario Ferrari, Rubi Dalma**

KINO UNION — TELEFON 22-21

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15 uri; ob nedeljah in praznikih pa ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Brezmejno požrtvovalnost prave ljubezni nam pokaže film

Mater Dolorosa

V glavnih vlogah: **Mariella Lotti, Anneliese Uhlig, Claudio Gora** i. dr.

KINO MATICA — TELEFON 22-41

Dnevno dvojni spored:

Ob **16.30** in **18.30** četvorica najprijubljenejših igralcev: **Fosco Giachetti, Maria v. Tasnady, Pal Javor** in **Otello Toso** v burni ljubezenski drami

Rumeni pekel

Ob **14.30** detektivsko-kriminalni film

Skrivnostna žena

Igralci: **Anneliese Uhlig, Paul Klinger, Herbert Wilk**

DNEVNO DVOJNI SPORED! KINOMATICA

Ob **16.30** in **18.30** film iz življenja zdravnikov med domačini Tahitskega otočja. — Ljubezenska drama v divji džungli! — Izbrani igralci: **Giachetti, Pal Javor, Otello Toso, Maria v. Tasnady**

RUMENI PEKEL

Ob **14.30** napeta detektivska zgodba z lepo ANNELIESE ULIG — Smučanje, jazz!

SKRIVNOSTNA ŽENA

Kot četrta »DOBRA KNJIGA« je pravkar izšel napeti Fraccarolijev življenjski roman

Broširana knjiga velja 10.— lir, v platno vezana pa 25.— lir.

IZ LJUBLJANE

—lj **Včeraj pravi pomladni dan.** Včeraj je bil tako lep in topel dan, kakršnih najbrž ne bo mnogo niti prihodnji mesec. Popoldne je bilo že povsem pomladno, saj se je pa tudi izredno segrelo. Pihal je še jug in prigrevalo je sonce, tako da je najvišja temperatura v mestu dosegla 10.5°. To je rekord za februar, kakršnega pač ni vsako leto. Veter se ni unesel takoj zvečer, temveč pozneje in kmalu potem se je zgostila megla, ki je precej gosta davi zagrinjala mesto. Ponoči je ostalo jasno, zato se je precej ohladilo. Velik skok je od 10.5° včeraj na —2.4° davi. Zračni tlak je od včeraj močno naraščal in vse kaže, da bo poslej lepo, sončno vreme. Torej vsaj nekaj časa ne bo snega, zato se nam ni treba bati posebno hudega mraza; najhujša zima je že minila.

lj— **Osebne izkaznice.** Ljubljansko mestno poglavarstvo obvešča prebivalstvo, da je Visoki Komisariat izdal novo tolmačenje o izdaji duplikatov osebnih izkaznic, namreč, da v **primeru spremembe stanovanja prebivalci Ljubljane ne potrebujejo nove izkaznice.** Obenem mestno poglavarstvo sporoča, da zaenkrat nove osebne izkaznice daje le onim, ki jih po urelbi morajo imeti, sicer pa le v primeru z dokazi utemeljene nujne potrebe.

—lj **Med vsemi instrumenti,** ki so v rabi na koncertnem odru, je čelo prav gotovo ono glasbilo, ki se najbolj prilega človeškemu glasu, zato je popolnoma naravno, da nam igra na čelu najbolj ugaja, posebno če jo izvaja umetnik, ki ima vse predpogoje za to umetniško izvajanje. Tak umetnik je mladi Anton Janigro, ki zavzema že danes eno prvih mest med vsemi čelisti, ki se sedaj udejstvujejo na koncertnem odru. Umetnik ima za seboj izredno bogato koncertno karijero in sijajne kritike iz vseh delov sveta, kjer je nastopil. Njegov koncert v Ljubljani bo velik umetniški dogodek, zato še prav posebno opozarjamo na njegov koncert, ki bo v ponedeljek, dne 8. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v Knjigarni Glasbene Matice.

lj— **Davčna uprava za mesto v Ljubljani** ponovno opozarja vse davkoplačevalce, da je edino pravilen in veljaven način plačevanja davkov po poštnih položnicah oziroma neposredno pri blagajni davčne uprave. Nedopustno je plačevanje davkov v roke davčnih izvrševalcev.

lj— **Vodnikova družba** sporoča, da so letošnje knjige **v drugi nakladi** dotiskane. Vsi oni člani, ki so do 20. januarja prijavili svoje članstvo, dobe letošnje knjige od danes naprej tam, kjer so se prijavili. Dobe jih pa tudi še člani-zamudniki, ako se takoj prijavijo in dokler traja zaloga.

lj— **Preurejanje tramvajskih voz se nadaljuje.** Preurejanje notranjosti tramvajskih voz se hitro nadaljuje. V nekaterih bivših abbazijskih vozovih so odstranili eno vrsto sedežev, tako da so ostali sedeži samo na eni strani. Podobno so naredili tudi v nekaterih vozovih, ki so bili izdelani v Slavonskem Brodu. Preureditev je umestna in tudi koristna, ker more v preurejene vozove večje število potnikov. Kakor izgleda, bodo v doglednem času preurejeni vsi vozovi električne cestne železnice.

—lj **Pojasnilo.** Nevšečnosti, ki je nastala glede začetka torkove predstave **»Zemlja smehljaja«,** je kriv nesporazum glede praznovanja Svečnice. Občinstvo prosimo blagohotnega upoštevanja.

—lj **Uprava kina Matice** obvešča cenj. občinstvo, da bosta do naslednjega dva dnevna sporeda. Ob 14.30 je na sporedu film športno-detektivske vsebine **»Skrivnostna žena«.** Ob 16.30 in 18.30 se predvaja **»Rumeni pekel«** z Giachetijem, Marijo Tasnady in Pal Javorjem.

Iz pokrajine Trieste

— **Občinstvo vzklika triestinski umetnici.** Odlična umetnica Lavra Solari, po rodu iz Triesta, se mudi v našem mestu, ker sodeluje pri snimanju filma »Angel in greh. Prisostvovala je v nacionalnem gledališču prvi predstavi filma »Krinka in obraz«, v katerem nastopa Solarijeva v vodilni ženski vlogi. Z njo je bil pri predstavi tudi režiser Kamil Mastrocinque. Občinstvo, ki je dvorano napolnilo do zadnjega kotička je prepoznalo umetnico in filmskega režiserja ter jima je pred pričetkom in ob koncu predstave navdušeno vzklikalo.

— **Ponesrečenci.** Poškodbe na glavi ima 54letni Rudolf Cinfferni. Poškodbe izvirajo od udarcev. Neki avtokar je povozil na trgu Garibaldi v Triestu 35letnega mehanika Ivana Pollicardija. Pod tramvajski voz proge št. 3 je prišel 54letni Vinko Bertos iz ulice Canova 11. Ima poškodbe na desni podlahtnici. 28letni delavec Sante Savran se je med delom v obratih Aquile poškodoval na prsnem košu. Levico si je zlomil v zapestju 17letni električar Roland Mappa. Po glavi se je pobil pri padcu na cesti Rouchi-Redipuglia 62letni Josip Caligars iz Vermegliana. Ponesrečenci se zdravijo v triestinski bolnišnici.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 4. febr.: Ob 17.30: **Zaljubljena žena.** Red Četrtek.

Petek, 5. februarja, ob 15.: **Kovarstvo in ljubezen.** Izven. Cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 6. februarja, ob 17.30: **Veliki mož.** Red A.

Nedelja, 7. febr.: Ob 14.: **Petrčkove poslednje sanje.** Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. Zadnjič v sezoni. — ob 17.30: **Deseti brat.** Izven. znižane cene od 15 lir navzdol.

OPERA

Četrtek, 4. februarja: **Ob 17. uri: Dežela smehljaja.** Red B.

Petek, 5. februarja, ob 17.30: **Vokalni in instrumentalni koncert.** Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Sobota, 6. februarja, ob 17.: **Zemlja smehljaja.** Opereta. Izven.

Znanstvena Ljubljana pred 250 leti

Delo „čebeličarjev", članov „Academije operosorum" — Zakaj se ni posrečilo obnoviti te akademije v poznejših časih

Ljubljana, 4. februarja

Ob ugotovitvi, da je bilo znanstveno delovanje v Ljubljani razvito že pred četrt tisočletjem smemo biti upravičeni na kulturno tradicijo našega mesta. Znanstveno delo v starih časih se je seveda nekoliko razlikovalo od današnjega. Vendar smemo reči, da znanstveniki tistega časa niso delali s prav takšno vnemo in ljubeznijo do znanosti in napredka kakor dandanes. Morda je bil znanstveni zanos celo večji. Nedvomno je bilo tedaj znanstveno udejstvovanje težje ter da se je znanstvenik moral včasih celo botevati za pravico do svojega dela. Temelji konservativnosti so bili nedotakljivi, znanstveno delovanje je pa bilo posvečeno napredku ter torej naperjeno proti dotedanjim ustaljenim verovanjem. Vse to moramo upoštevati, ko presojamo delo naših »čebeličarjev«, kakor so se imenovali »operosi« člani ljubljanske Academije Operosorum. V prejšnjem članku smo povedali, kako je prišlo do ustanovitve akademije in kakšen je bil njen ustroj. Povedali smo tudi, da je bila po prizadevanju akademije ustanovljena javna knjižnica, ki je bila osnova za semeniško knjižnico v Ljubljani. Zdaj se pa ozrimo še nekoliko na znanstveno delo čebeličarjev.

Napisali so številne knjige

Podrobno menda ni še nihče pri nas ocenil znanstvenega dela čebeličarjev. Poglobiti bi se bilo treba vani in raziskovalec bi ne imel lahke naloge. Čebeličarji so napisali mnogo znanstvenih del, ki bi sicer dandanes vsaj vsa ne prestala preizkušnje in ki nimajo več pomena za posamezne stroke. Toda na ta dela bi bilo treba gledati predvsem z očmi zgodovinarja. V akademiji so se udejstvovali znanstveniki razvih strok. Zgodovinsko stroko je vneto gojil Jan. Greg. Dolničar, ki je napisal okrog 20 zgodovinskih knjig. Potemtakem so čebeličarji delali res marljivo kakor čebele. Sicer so se vneto udejstvovali tudi v drugih strokah. Tako je dr. Florijančič napisal številne spise iz pravne stroke. Kako resno so se svojega dela oprijeli tudi pravniki, spevidimo iz tega, da je dr. Florijančič skupno z dr. Jan. Andr. Mugerletom leta 1698 ustanovil »Pravniško društvo«. V akademiji pa je deloval celo zvezdoslovec — Jan Jur. Hočevar, ki je imel tudi svojo »zvezdarno« opazovalnico pod Turnom. Med akademiki sta bila tudi dva pesnika. Povedali smo, da akademija ni pospeševala le znanosti temveč tudi umetnost. Pesnik je bil baron Coraduzi, ki je koval za akademike gesla, simbolične napise. Zlagal je pa tudi epigrame. Kot pesnik se je udejstvoval tudi Jur. Andr. pl. Gladič, kanonik in stolni dekan. Zložil je zgodovino ljubljanske škofije v vezani besedi. Tudi drugim strokam umetnosti so posvečali veliko pozornost. Predvsem so vneto gojili glasbo in v ta namen je bila ustanovljena Academia Philoharmonicorum, ki je kot Filharmonična družba dočakala novejših časov. Ustanovitelj je bil Bertold pl. Höffer. Prvi javni nastop te akademije je bil menda 30. julija 1702, in sicer so godbeniki tedaj igrali v ladjici na Ljubljanici. Höffer je bil tudi skladatelj, a razen njega se je udejstvovalo z večjim ali manjšim uspehom pod okriljem akademije še več skladateljev. Prav tako niso zanemarjali likovne umetnosti. Da bi jo čimbolj uspešno pospeševali, so nameravali ustanoviti tudi »Academio trium Artium« (akademijo treh umetnosti). Akademija naj bi gojila slikarstvo, kiparstvo in stavbarstvo. V ta namen je Greg. Dolničar sestavil pravila. Zgodovinski podatki o tem so pa pomanjkljivi, tako da ne vemo, ali je bila akademija sploh ustanovljena ali ne. — Pod okriljem Academie operosorum je bila ustanovljena tudi risarska družba — Academia incoltorum. Žal pogrešamo podrobnih podatkov tudi o delovanju te družbe. Posamezni zgodovinarji pripisujejo tej ustanovi posebno velik pomen, ker ji pripisujejo izredne zasluge, da je Ljubljana dobila številne najznamenitejše umetnine tiste dobe, vse »kar zasluži pozornost iz stavbarstva, kiparstva in slikarstva«. Tako trdijo, da je Ljubljana dobila v tisti dobi številne cerkve in da so čebeličarji priskrbeli najboljše umetnike za ustvaritev ter okrasitev teh stavb.

Kratko življenje akademije

Čebeličarji so bili res izredno delavni, kakor da so slutili, da morajo ustvariti čim več, ker bo življenje akademije kratko. V resnici je akademija začela životariti že leta 1719, takoj po smrti Gregorja Dolničarja. Zdi se, da je navdušenje za znanstveno delo ugasnilo. Dotoka mladih, navdušenih delavcev ni bilo več, menda je pa razumnikom tiste dobe tudi primanjkovalo poguma za znanstveno delo. Upoštevati pa moramo predvsem, da naši dijaki niso več obiskovali italijanskih vseučilišč zaradi vojnih nemirov (španska dedna vojna) ter torej mladina ni več posnemala svojih očetov. Dijaki niso več spoznali akademskega dela v tujini, zato pa tudi niso čutili potrebe po udejstvovanju v akademijah. S prvim delavci naše akademije je umirala torej tudi akademija sama. Kdaj je povsem zaspala, ni točno znano. Zdi se, da leta 1725 ni več delovala.

Ustanovitev druge akademije

Delo Academie operosorum je pa zapustilo tako močne sledove, da akademija ni bila tako hitro pozabljena. Od časa do časa se je zopet vzbudilo navdušenje za akademsko delo, toda takšnega ognja, kakršen je rodil prvo akademijo, pozneje ni bilo nikdar več. Druga Academia operosorum je bila ustanovljena leta 1781. Akademiki so se prvič zbrali 5. aprila 1781. Predsednik je bil Seifried baron Gusič. Tajniško čast je prevzel Jurij Japelj, ki je imel tudi slavnostni govor ob ustanovitvi. Med akademiki je bil tudi Anton Linhart, ki je bil, kakor znano, precej svobodomiselnega prepričanja. Sicer je pa po sodbi zgodovinarjev prevladoval v tej akademiji precej drugačen duh kakor v prvi, kajti ustanovitelji so bili šolani v jezuitskih šolah ter torej strogi katoličani. Toda Linhartov govor na ustanovnem sestanku je vendar zvenel malo čudno, tako da moramo dvomiti, ali so bili akademiki res dobri katoličani starega časa. Linhart je dejal med drugim: »Česa naj se bojimo? Vprašujem največjega brskača in če najde kakšno težavo, bi mu moje zaupanje reklo: Prostost imamo misliti in cesarja Jožefa na prestolu!« To je pomenilo: Svoboda mišljenja je dovoljena in na prestolu je svobodomiselni vladar. O Linhartu je pa tudi znano, da je preživel leto dni kot dober kristjan v stiškem samostanu leta 1776.

Kaj je naredila druga akademija?

Kaj je prav naredila druga akademija? Njeno delo se nikakor ne more primerjati z delom prve akademije. Sploh pa o njenem delu nič ne vemo. Znano je samo, da so se akademiki sestajali. Tako je bila druga seja akademije 15. maja leta 1781. Na seji so obravnavali pravila prve akademije in se pogovarjali o posebnih akademskih diplomah. Vsak akademik naj bi dobil posebno tiskano diplomo. To se jim je menda zdelo bolj pomembno kakor samo znanstveno delo. Toda vneme za znanstveno delo je bilo menda še nekaj, ni pa bilo sloge med akademiki. Složno delo med akademiki ni bilo mogoče, zato pa dela menda sploh ni bilo. Vemo le, kdo je bil med akademiki: Gusič, Japelj, Kumerdej, Linhart, Pohlin. Med akademiki srečamo torej znana imena iz naše kulturne zgodovine. Ni znano niti, kako dolgo je životarila druga akademija. Menda je zaspala že ob ustanovitvi.

Pozneje se je stremljenje po ustanovitvi akademije vzbudilo še nekajkrat, toda nikdar niso bili izpolnjeni pogoji da bi akademija lahko zopet zaživela. Naslednice naše prve znanstvene, »učene družbe« so bila znanstvena društva v novejšem času. V neki meri je bila znanstvena akademija tudi Slovenska matica, saj je omogočala izdajanje številnih znanstvenih in leposlovnih del naših učenjakov in umetnikov.

Ženska premagala morske roparje

Burno življenje žene kapitana Axela Swendsona

Blizu 15 let se je vozila Martha Swendson s svojim možem kapitanom Axel Swendsonom na dvojamborniku »Tousan Jawla« križem kražem po oceanih in večkrat ji je mož dejal, da bo morala stopiti na njegovo mesto, če bi umrl. V oktobru 1913 je kapitan res umrl, in za krmilo je morala prijeti njegova žena, ki je bila stara takrat 50 let. Mala posadka jo je cenila in spoštovala. S krepko roko je bila prijela za krmilo, vestno in točno je izpolnjevala vsa naročila parobrodne družbe, lastnice ladje, in svojo naporno nevarno službo je opravljala tako dobro, da so bili vsi zadovoljni ž njo.

Ko se je polegla vihra prve svetovne vojne je izbruhnila v angleških kolonijalnih posestih v območju Južnega morja gospodarska kriza, ki so njene posledice hudo prizadele domače prebivalstvo. Zavladala je lakota, angleške oblasti so prepustile prebivalstvo njegovi usodi. Beda in pomanjkanje sta prisilila marsikaterega domačina, da se je lotil piratstva, o katerem so že mislili, da je iztrebljeno. Morski roparji so napadali najraje majhne nezaščitene ladje. Več let ni bila varna nobena manjša ladja na poti med angleškim Borneo in Novimi Hembridi. Tudi Martha Swendson se je bala nevarnosti, preteče njeni ladji ko je prvič plula skozi Makasar. Za vsak primer je bila pa oborožila svojo posadko s puškami in strojnico, poleg tega je pa vzela s seboj tudi zalogo solzenje povzročujočih bomb. S tako oboroženo posadko je upala odvrniti vsako nevarnost.

Nesreča je pa hotela, da je nastal na vožnji skozi Makasar silen vihar, ki je prisilil krmarja odpluti v bližnji zaliv, in zasidrati tam ladjo. Vihar je divjal in lilo je kakor iz škafa, ko je krmar pregledoval ladjo. V trenutku, ko je hotel stopiti še k posadki v kabine, je počil strel in krmar se je zgrudil. Ladji se je bila neopaženo približala tolpa morskih roparjev v motornih čolnih. In preden se je mogla posadka postaviti v bran so splezali na krov, oboroženi z meči in bodali. Bilo jih je 60. Kmalu so pritisnili osem mož posadke do mostišča in se polastili strojnice. Šest morskih roparjev je sicer padlo, toda ostalo jih je še 54, in bili so torej v veliki premoči. Položaj je postal obupen. Tedaj je Swendsonova ukazala kuharju pognati motor pomožnega stroja, da bi se ladja umaknila od piratskih čolnov. Kuhar je hitel izpolnit povelje. Ta čas je pa pograbila Swendsonova pištolo in nekaj bomb ter se pognala proti napadajočim morskim roparjem. S tem je omgočila svoji posadki kratek oddih. Morski roparji so se morali umakniti in za nov napad se niso več odločili.

Ta čas je kuhar pognal motor pomožnega stroja in ladja je odplula. Morski roparji so poskakali nazaj v svoje čolne, kamor je Swendsonova vrgla več solzenje povzročujočih bomb. Končno je stopila h krmilu, da je zamenjala smrtno ranjenega krmarja. Čelo ji je oblivala kri, levo roko je imela obstreljeno, toda to je ni motilo. Mornarji so jo za silo obvezali in ostala je pri krmilu, da je spravila ladjo na varno. Njena hladnokrvnost in pogum sta bila rešila ladjo in njeno posadko.

Pozneje je Martha Swendson še 12 let krmarila po morju in doživela še več pustolovščin. Opetovano je bila tudi v smrtni nevarnosti. Poleti 1931 je pa prepustila ladjo svojemu najstarejšemu sinu, s katerim je križarila po morju do svojega 73. leta. Zdaj je stara že 80 let in pravi, da ji je zelo žal, da ne more več odriniti z ladjo na širno morje.

Najdaljša pesem

Izmed vseh pesmi, kar so jih kdaj spesnili pesniki, je najdaljši indijski epos Mahabharata. Na njem je delala dolga vrsta pesnikov, ki so pesnitev vedno znova nadaljevali. Epos obsega nad 100.000 stihov. Začeli so ga 500 let pred Kristusom, končali pa okrog 1,200 let pozneje.

Čiščenje v Rumuniji

Po sklepu rumunskega ministrskega sveta je bilo poslanih na prisilno delo 56 obsojencev, med njimi več židov. Obsojeni so bili zaradi motenja javnega reda in miru. Med aretiranci je tudi bivši minister javnih del Mihael Ralea, ki je najemal advokate, da so zagovarjali komuniste, sojene pred vojaškim sodiščem.

Na prisilno delo je bil poslan tudi vodilni član bivše narodno caranistične stranke Anton Alexandrescu, ker je širil v javnosti državi in narodu naspotujoče vesti. Drugi bivši član iste stranke novinar Zaharia Bojla in iz političnega življenja pod prejšnjim režimom znani Lopondciu sta bila obsojena na prisilno delo zaradi širjenja alarmantnih vesti. Vsi na prisilno delo obsojeni žilje so poslušali tuje radijske postaje ter širili razne vesti angleške in ameriške propagande. Bivšemu novinarju Grauerju so dokazali, da je razmnoževal in širil letake, naperjene proti javnemu redu in varnosti države.

Oddelki brzih italijanskih čet v pohodu na afriškem ozemlju, da dosežejo sprednje črte

Izločanje židov iz madžarskega gospodarstva

Madžarski list »Mai Nap« opozarja, da je 31. decembra 1942 potekel rok, ki ga določa protižidovski zakon iz leta 1939. za dosego ravnotežja med židovskimi in krščanskimi nameščenci. Od tega dne dalje smejo obdržati podjetja, kjer je najmanj 5 in največ 14 pisarniških moči samo 2 židovska nameščenca. Njuna plača ne sme presegati na enega uslužbenca odpadajočega povprečka celotne plače vseh uslužbencev. Pri podjetjih, ki zaposlujejo nad 14 nameščencev vpoštev prihajajoče kategorije, sme odpasti od skupne plače uslužbencev in židovske nameščence samo 12 odstotkov. Pri podjetjih, ki imajo 2 do 4 uslužbence, sme ostati po 31. decembru 1942. samo en židovski nameščenec.

Naročite se na romane Dobre knjige!

Nove turške znamke

Turška poštna uprava je naročila državni tiskarni na Dunaju serijo 20 različnih poštnih znamk. Vseh novih znamk bo 200 milijonov, in v promet pridejo namesto dosedanjih znamk s sliko Kemal paše. Na njih bo slika Ismeta Inönüa ter znanih palač in značilnih turških pokrajin.

Estonska si pomaga z ribami

Estonska centrala za ribe, ustanovljena lani spomladi, je ustanovila 48 ribarskih društev, in nad 100 nakupovalnic rib. Organizirani estonski ribiči so nalovili lani nad 8 milijonov kg rib. V Pepujškem jezeru so poskusili lani loviti ribe z vlačilnimi mrežami, in dosegli so zadovoljive uspehe. Tudi letos spomladi bodo lovili ribe s takimi mrežami. Centrala za ribe bo tudi v bodoče delala na to, da dobe ribiči čim več motornih čolnov in ribarskega orodja.

112 let je bila stara

V rumunski vasi Bacan je umrla neka žena stara 112 let. Rumunski listi poročajo, da je bila do zadnjega čila in zdrava. Dobro se je še spominjala revolucionarnega leta 1848.

Križanka št. 29

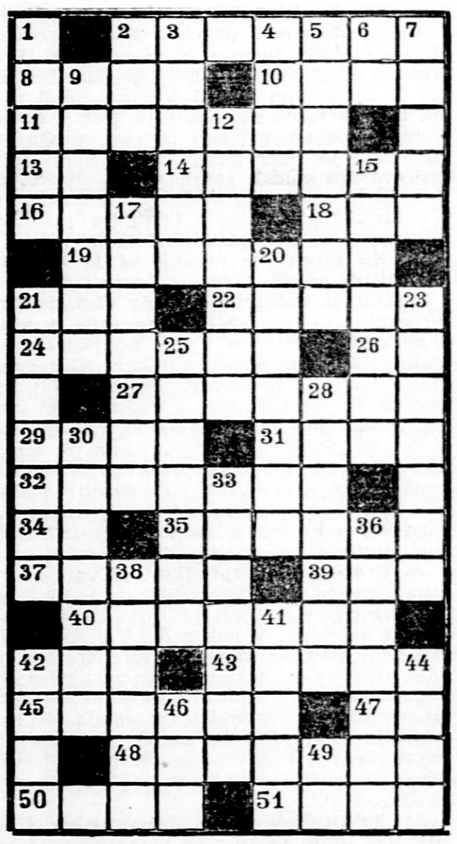

Besede pomenijo

Vodoravno: 2. priprava, orodje, pristroj (dvojina), 8. teža zavoja ali zaboja, 10. del molitve, 11. hvalite Gospoda (hebrejsko), juha iz repnih in krompirjevih olupkov, 13. pritrdilnica, 14. pripadnik majhnega plemena, ki je živelo v starem veku v Južni Italiji, 16. italijanski komponist (1675—1742), 18. poseduje, 19. široka, z drevjem ob robeh zasajena cesta, 21. dialektična oblika pomožnega glagola, 22. tuje žensko ime (množ.), 24. malenkost, neznatnost, 26. arabski konj, 27. klicati na korajžo, zbujati pozornost (zz=z), 29. pripadniki slovanskega naroda, 31. pribežališče, zavetišče, 32. l. 1935 umrla belgijska kraljica, 34. začetnici priimka in imena francoskega pesnika, romantika (1811—1872), 35. pribežališči, zavetišči, 37. iz kože devati, z veliko silo hiteti, teči, 39. del prebitka, 40. nakrmijo zaradi odebelitve (n. pr. prašča), 42. polovica vejice, 43. poglavar Turčije, 45. francoski slikar futurist in ekspresionist (fon.), 47. italijanski spolnik, 48. uravnati, zložiti, sestaviti, 50. kokoš, 51. grška pokrajina.

Navpično: 1. ograjen prostor za živino, hlev, 2. predplačila, 3. šibe pomočnice pri hoji, znamenja dostojanstva, 4. brezpravni podložniki 5. žensko ime (množ.), 6. kazalni zaimek (množ.), 7. slov. žensko ime, 9. država v USA, 12. potopiti se, pogrezniti, 15. izhlapele snovi, 17. menični porok, 20. reka v Zapadni Indiji, 21. drag kamen, 23. brezbarni plin, ki nastane pri suhi destilaciji premoga (množ.), 25. obračati pogled, upoštevati (brez povratnega zaimka), 28. okrasni cvetni grm (množ.), 30. uredbe, organizacije (države organizma), 33. končati se, zgoditi se, končati se po sreči, 36. električni izolator iz gumija in žvepla (množ.), 38. grški filozof, 41. pozitivne elektrode, 42. pripovedni pesnik, 44. pripadnik indogermanskega plemena, ki je v starem veku bivalo na naših tleh, 46. predplačilo, 49. začetnici imena in priimka slovenskega pisatelja (»Plebanus Joannes«).

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 28

Vodoravno: 1. vojvoda, 6. puristi, 11. sl, 13. akt, 14. Angora, 16. Atena, 18. Ra, 19. so, 21. orli, 22. ME, 24. drag, 25 eter, 27. koti, 28. aha, 29. dar, 34. tja, 35. oda, 36. sta, 33. lev, 34. sla, 35. ime, 36. sto, 38. ponev, 40. sloni, 42. Or, 43. aj, 44. Krakovo, 45. anatema.

Navpično: 1. Varna, 2. Oka, 3. J(anez) T(rdina), 4. da, 5. ano, 6. polka, 7. Uri, 8. RA, 9. ta, 10. itd., 11. snaha, 12. lega, 15. graja, 17. Erato, 19. stavek, 20. Oer, 22. Modena, 23. eta, 25. Eden, 27. Komo, 30. tlak, 32. stot, 33. loj, 35. ilo, 37. ura, 38. pa, 39. VR, 40. sv., 41. in, 42. Om.

J. O. CURWOOD:

Abrahamova polja

57 ROMAN

Vsak up se je utrnil v njegovi duši, in tudi najstrašnejše maščevanje se mu je zdelo nezadostno v primeri v strahotnostjo tega, kar se je bilo zgodilo. Takrat, ko je bil zagledal ubito mater, ko je bil obstal pred razvalinami Tonteurjevega gradu ali ko se je bil s Tonijeto zatekel v votlino pod skalovjem, kjer so ju potem Seneke prijeli — o, takrat je še imel kaj upati. Zdaj ni upal ničesar več. Zdaj je hotel le še ubiti Tajaogo, ubiti Šindasa, in potem ... morda sam poginiti.

Na nebu se je pokazala zarja, a Jeems je še vedno hodil. Ves dan je deževalo. Tla so bila prepojena z vodo in so se mu vgrezala pod nogami. Spet je prišel večer; in šele okrog polnoči se je nebo zvedrilo. Bila je polna luna. Kmalu nato je pri mesečini opazil nerazločen kop poslopij. Čenufsajo je ležal pred njim. Vsi prebivalci so menda spali. Nekaj psov se je približalo in ga jelo sumljivo ovohavati, a gotovo so ga spoznali, kajti nobeden ni zalajal.

Prišel je do svoje koče in jo našel zaprto, kakor da bi bila Tonijeta še v nji in bi ga pričakovala. A ni je bilo. Previdno je prižgal svetilko, ki je medlo osvetlila stene, pod, orodje in obleko na klinih: njeno obleko. Pobral je najdragocenejše reči, ki so bile Tonijetina osebna last, in jih povezal v culico, ki si jo je obesil čez ramo. Nato se je oborožil z nožem, sekirico in svojim lokom ter odšel, vrata pa zaprl za seboj.

Iskal je Šindasa, ki ga je bil sklenil prvega ubiti; šele potem naj bi prišel na vrsto Tajaoga.

Toda Šindasova koča je bila prazna; niti njegovega orožja ni bilo v nji, kar je pomenilo, da je mladi vojščak na poti. Čez nekaj trenutkov je stal Jeems za deblom košatega hrasta in oprezal proti Tajaogovi koči. Želja po ubijanju ni bila najmočnejša med njegovimi čustvi, kajti maščevanje mu ni moglo vrniti upanja in miru. Lahna sapa, ki je šelestela v krošnjah dreves, in žuborenje reke sta se zlivala v rahlo godbo ter govorila njegovemu srcu, kakor bi hotela pregnati iz njega misel na smrt. Nemara bi bil celo odšel in se odpovedal jalovemu maščevanju, ko bi ne bila skozi vrata, v katera so se opirale njegove oči, prav tisti mah stopila visoka postava. Jeems je spoznal Tajaogo. Glavar je stopal proti njemu, kakor bi ga usoda neizprosno vodila smrti v naročje. Mesec ga je živo osvetljeval; a Jeems ni počakal in ni skušal razbrati, kakšna čuvstva se zrcalijo glavarju na v običajno tako mrkem in kamenitem obrazu niti se ni vprašal, kam gre in čemu je zapustil kočo. Napel je lok in priložil puščico. Nato, tik preden je ustrelil, je s tihim glasom izrekel Tajaogovo ime, češ, naj ve, da je on tisti, ki mu po zaslugi plačuje njegovo dejanje. Struna je zabrnela, puščica siknila. Tajaoga ni zavpil. Prijel se je za prsi in padel po tleh, kjer je negibno obležal.

Ne da bi se ustavil in pogledal, kako je z njim, je Jeems zavil proti reki in krenil vzdolž nje, tako da se je spet oddaljil od Čenufsaja.

Še mnogo dni je ostal v soseščini Velikih pečin, se skrival ob vodi in iskal Tonijetino truplo. Seneke so pogosto hodili mimo, ta v to, oni v drugo stran, a ker je hodil skoraj vedno po vodi, ni nobeden odkril njegovih sledov.

Ko je izgubil vsak up, da bi se mu iskanje obneslo, je krenil proti Ontarijskemu jezeru, odtod pa na vzhod, ves čas noseč dragoceno culico s seboj. Ponoči, kadar je spal, si jo je stiskal k obrazu, da je tako vdihaval vonj po Tonijeti; in spet in spet je poljubljal trak iz rdečega sukna, ki ga je v Čenufsaju nosila okrog čela.

Toda čas je mineval, in Jeemsu je bilo, kakor da se mu polagoma mrači razum. Večkrat je za dolgo časa ostal v kakem skrivališču, nato pa mahoma brez pravega vzroka odrinil dalje. Takisto brez namena, kakor po naključju, je konec poletja 1756 dospel v kraj ob Champlainovem jezeru, ki so ga Indijanci imenovali Tajkonderogo. Francozi so bili zasedli del pokrajine in so gradili tu dve trdnjavici, ki sta pozneje dobili imeni Fort Vaudeuil in Fort Carillon. Jeems se jim je pridružil kakor sestradenec, ki vendar že najde kaj jesti. Stopil je v Montcalmovo vojsko ter dobil v zameno za svoj lok mušketo in lopato.

Pomagal je graditi utrdbe; dejavno življenje, razburljivi vojni dogodki in navdušenje, ki so ga zbujale francoske zmage, vse to ga je nekoliko zdramilo iz brezčutnosti. Hotel se je premagati; skušal je znova zanetiti v sebi sovraštvo in željo po osveti, toda zaman. Prijateljev ni imel, nihče ni poznal njegove zgodbe. Neki častnik je opazil, da pozna kraj, in tako so ga uvrstili med vodnike; kmalu potem, o božiču tistega leta, pa je padel Rogersu v ujetništvo. Januarja meseca je pobegnil in se februarja vrnil v Fort Carillon, kjer je zvedel, da je pri Osvegu padel Pavel Tache, ki je bil postal častnik. Ta novica ga je užalostila. Zadnje čase je pogosto mislil na Pavla in na Tonijetino mater, češ, kaj neki porečeta, če kdaj zvesta vse, kar se je zgodilo po razdejanju Tonteurjevega gradu.

Odsihmal je bilo njegovo življenje enako življenju vsakega drugega vojaka v tistih hudih dneh. Bil je ranjen; čez nekaj časa je okreval in se spet hrabro boril, a slej ko prej brez navdušenja. Nato je prišel dan bitke pri Tajkonderogi, 8. julij leta 1758., ko so trije tisoči vojakov Nove Francije, izmučeni od naporov, odbili šest tisoč mož angleške redne vojske in devet tisoč ameriških domobrancev; tisti strašni dan, ko se je zdelo — tako je potem pisal francoski general Moncalm svoji ženi — da še drevesa krvave. Jeems je streljal in se klal na bajonet, toda smrt, ki jo je ves čas pričakoval, ga ni pobrala. Na stotine ljudi je padalo okrog njega; ko pa je prišel večer in so bili Angleži dokončno odbiti, zdesetkovani in potolčeni, je bil še vedno neranjen.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani